

Appendix

Uitnodigingsbrieven van de
Taalunie en de ingevulde
enquêtes van Duitsland,
Hongarije, Nederland,
Polen, Portugal, Rusland,
Vlaanderen en Zweden

Appendix

Uitnodigingsbrieven van de
Taalunie en de ingevulde
enquêtes van Duitsland,
Hongarije, Nederland,
Polen, Portugal, Rusland,
Vlaanderen en Zweden

*Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018*

AUTEUR
Taalunie

DATUM
24-5-2018

AANTAL PAGINA'S
1 van 2

ONDERWERP

Onderzoek naar talenbeleid van zeven landen: Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden vergeleken met het talenbeleid in Nederland en Vlaanderen

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

VRAGENLIJST: NEDERLAND

De vragen zijn beantwoord door Wendoline Timmerman en collega's van andere directie van het Ministerie van OCW.

Geraadpleegde bronnen: Er is navraag gedaan bij NUFFIC.

Sinds 2010 is in Duitsland het budget voor het internationale cultuur- en onderwijsbeleid flink gestegen. Uit het rapport van de IVN (Internationale Vereniging Neerlandistiek) daarentegen blijkt dat er in Nederland en Vlaanderen de afgelopen jaren steeds minder geïnvesteerd is.

Met het onderzoek in zeven geselecteerde Europese landen wil de Taalunie meer inzicht krijgen in het talenbeleid als instrument voor een succesvolle buitenlandse politiek. Enquêtes en interviews met contactpersonen van intermediaire organisaties in Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden vormen de ruggengraat voor de studie.

Om de ontwikkeling binnen het Europese talenbeleid van de afgelopen jaren te kunnen vatten, werden de onderzoeksvragen uit een eerdere studie van 2010 overgenomen.

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Het onderzoek bestaat uit drie deelstudies A, B en C. U kunt ons helpen bij het beantwoorden van de vragen bij deelstudie C.

Deelstudie A: *Het beleid ter bevordering van het taalonderwijs in het buitenland.* De enquête hieromtrent wordt beantwoord door Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden.

Deelstudie B: *De positie en het beleid van het talenonderwijs Nederlands in Europa en wereldwijd.* De enquête wordt beantwoord door de Taalunie. Om de huidige gegevens met die van het onderzoek in 2010 te kunnen vergelijken, worden de nummers van de vragenlijst 2010 er tussen haakjes aan toegevoegd.

Deelstudie C: *Het vreemdetalenbeleid in Nederland en Vlaanderen.* De enquête wordt beantwoord door het Europees Platform-Nuffic, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Nederland, het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming.

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Deelstudie C: Het vreemdetalenbeleid in Nederland m.b.t. de zeven geselecteerde landen

1. Welke talen uit de zeven geselecteerde landen worden in Nederland in het onderwijs aangeboden?

onderwijs (o.)	DE	HU	PL	PT	RU	KO	SE	commentaar
primair o.								Zie document voor aanvulling
- verplicht vak								
- keuzevak	x							
middelbaar o.								
- verplicht vak	x							
- keuzevak								
beroepso.								
- verplicht vak								
- keuzevak	x							
hoger o.								
- verplicht vak								
- keuzevak	x		x	x	x	x	x	
volwasseneno.								
- verplicht vak								
- keuzevak								

Duits (DE), Hongaars (HU), Pools (PL), Portugees (PT), Russisch (RU), Koreaans (KO), Zweeds (SE)

2. Worden deze talen eventueel op andere wijze (financieel, andere maatregelen buiten het onderwijssysteem) door Nederland ondersteund? Zo ja, hoe en waarom?

Nee.

3. Wat doet Nederland voor de internationalisering van het onderwijs?

Heel veel zie ook aanvullend document.

4. Zou u de informatie uit de studie van 2010 even willen overlopen en veranderingen willen noteren? Zie bijgevoegd pdf-file: **TU 2010_Nederland.pdf. Dat is gedaan, zie ook aanvullend document**

5. Kunt u nog contactpersonen aanbevelen die verdere informatie verstrekken?

Hartelijk dank voor de medewerking!

NEDERLAND

Aanbod taalonderwijs:

Primair onderwijs

Scholen in het primair onderwijs zijn verplicht om Nederlands en Engels in de reguliere onderwijstijd aan te bieden. Daarnaast mogen scholen Frans en Duits aanbieden in de vrije ruimte. Op dit moment zijn er 81 scholen in het primair onderwijs waar Duits wordt aangeboden. Hongaars, Pools, Portugees, Russisch, Koreaans en Zweeds mogen niet in de reguliere onderwijstijd worden gegeven. Het staat scholen wel vrij om (één van) deze talen aan te bieden buiten de onderwijstijd (bv. naschools of in het kader van brede school). Hier is vanuit de overheid geen beleid op ontwikkeld.

Voortgezet onderwijs :

Voor het vreemdetalenonderwijs in het voortgezet onderwijs geldt dat scholen zich moeten houden aan de inrichtingsvoorschriften voor de onderwijstypen die zij in huis hebben. Dat betekent dat in ieder geval de verplichte vakken moeten worden aangeboden en een aanbod van vakken waaruit leerlingen een keuze moeten kunnen maken.

Voor de vreemde talen geldt het volgende : Engels moet altijd worden aangeboden, Frans en Duits in ieder geval in de onderbouw van havo en vwo en de theoretische leerweg van het vmbo. Verder zijn in het vmbo Arabisch, Turks en Spaans mogelijke examentalen en in het havo/vwo Arabisch, Turks, Spaans, Italiaans, en Russisch. In het vwo is kan daarnaast nog Chinees worden aangeboden. Andere talen zijn geen examentalen. Scholen in het voortgezet onderwijs ontvangen geen extra financiering als zij bepaalde talen aanbieden, dat is een keuze van de school.

V.w.b. de zeven onderzochte talen, wordt alleen Duits op de meerderheid van de scholen in het voortgezet onderwijs aangeboden, in de onderbouw van havo en vwo is Duits in principe een verplicht vak voor alle leerlingen. Russisch wordt op 25 scholen aangeboden. In het vmbo en de bovenbouw van havo en vwo zijn Duits en (en op havo/vwo scholen ook) Russisch keuzevakken. In alle schooltypen (maar in het ene wat meer en het andere wat minder) kunnen leerlingen in die taal ook examen afleggen. De andere talen (Zweeds, Pools, Hongaars, Koreaans en Portugees) zijn geen officiële schooltalen, ze worden niet genoemd in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) of Inrichtingsbesluit WVO. Een school mag, als ze daarvoor kiest, die talen wel in de eigen vrije ruimte aanbieden. Of scholen dat doen, wordt niet bijgehouden, maar bij OCW bestaat nog steeds de indruk dat dat niet het geval is. Een havo- of vwo-school mag die talen ook als examenvak aanbieden, maar alleen met expliciete goedkeuring van het ministerie. Die goedkeuring is nooit gevraagd op één uitzondering na voor Portugees. De betreffende school is er inmiddels mee gestopt.

Middelbaar Beroepsonderwijs:

M.u.v. Engels, Nederlands en rekenen schrijft OCW niet voor welke vakken verplicht zijn voor het MBO. Scholen ontvangen een lumpsum en zijn verder vrij in de invulling van het 'vakkenpakket'.

Hogescholen en universiteiten:

Iedere hoger onderwijsinstelling is vrij om zelf te bepalen welke vakken ze wil aanbieden. De overheid stelt hier geen richtlijnen voor op. Bijna alle zeven talen (Duits, Hongaars, Pools, Portugees, Russisch, Koreaans en Zweeds) worden in Nederland op universitair niveau aangeboden: Duits kan aan minstens vier universiteiten worden gestudeerd, Pools, Russisch en Zweeds worden onderwezen in diverse opleidingen bij diverse universiteiten, Portugees is in elk geval onderdeel van Latijns-Amerikastudies aan de Universiteit Leiden en Koreaans kan

gestudeerd worden aan de Universiteit Leiden bij de studie 'Koreastudies', Enkel t.a.v. Hongaars is er geen mogelijkheid binnen het Nederlandse hoger onderwijs.

Ondersteuning van het taalonderwijs :

Universiteiten, ROC's en scholen in het primair en voortgezet onderwijs ontvangen een lumpsumbekostiging en kunnen - binnen bepaalde richtlijnen - zelf beslissen hoe zij dit bedrag besteden. Scholen ontvangen in principe dus geen extra financiering als zij een bepaalde taal aanbieden.

In het basis - en voortgezet onderwijs bestaat wel een aantal programma's ter bevordering van het vreemde talen onderwijs.

Wat betreft de zeven onderzochte talen, gaat het hierbij alleen om ondersteuning van het Duits:

Met betrekking tot het basis en voortgezet onderwijs voert het NUFFIC(www.nuffic.nl) verschillende programma's uit om het vreemdetalenonderwijs te bevorderen. Het NUFFIC is door OCW o.a. aangewezen om de internationalisering in het onderwijs te stimuleren en om scholen ondersteuning te bieden bij het vreemdetalenonderwijs.

Programma's op het gebied van internationalisering (zoals uitwisselingsprogramma's) heb ik buiten beschouwing gelaten, omdat deze niet door de rijksoverheid worden gesubsidieerd, maar door de Europese Commissie (Erasmus+). De uitvoeringskosten van die programma's (Erasmus+ en eTwinning) worden wel door het Rijk betaald.

Het NUFFIC voert op het gebied van het vreemdetalenonderwijs de volgende programma's uit:

Vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto): extra uren Engels, Frans of Duits (ook wel **Buurtaalonderwijs**) vanaf de eerste groepen op de basisschool. In het schooljaar 2017-2018 boden bijna 1400 scholen, waarvan 81 Duits en 1300 Engels en enkele tientallen Frans en Spaans (overlap mogelijk), vvto aan.

Subsidie: scholen kunnen financiële ondersteuning aanvragen voor lesmateriaal en voor een nascholingscursus vvto. In principe kunnen scholen maximaal drie jaar/keer beroep doen op IPV-Talensubsidie. Per jaar wordt maximaal € 5000 verstrekt.

Versterkt talenonderwijs: wordt gegeven op het voortgezet onderwijs en houdt in dat er extra uren vreemde talenonderwijs aangeboden worden bovenop de in het curriculum verplichte uren, of onderwijs in niet-reguliere talen. Deze extra uren worden benut voor verdieping of verbreding van de lesstof. Scholen kunnen ervoor kiezen om hun leerlingen een internationaal erkend certificaat te laten behalen voor de onderwezen taal. Er bestaan certificaten voor Engels, Duits (Goethe) en Frans.

Tweetalig onderwijs (tto): werkt volgens de CLIL methode en houdt in dat voor niet talenvakken zoals aardrijkskunde of biologie een andere taal dan het Nederlands als voertaal wordt gebruikt in het reguliere (Nederlandstalige) voortgezet onderwijs. Momenteel bieden 132 scholen tto aan in het Engels.

Subsidie: maximaal € 10.000 per schooljaar voor de aanschaf van lesmateriaal, nascholing van docenten in Nederland en de ontwikkeling van overdraagbare producten en instrumenten.

Via het netwerk-tto biedt het NUFFIC ook advies en inhoudelijke ondersteuning.

Vakdocenten komen samen in vakdocentenbijeenkomsten, en voor de leerlingen worden diverse activiteiten gecoördineerd. Maatwerk behoort ook tot de mogelijkheden.

Netwerk LinQ : versterking van het talenonderwijs Frans en Duits in het voortgezet onderwijs. Uitgangspunt is om binnen de reguliere lestijd, het talenonderwijs te intensiveren. Het verschil met het versterkt talenonderwijs (vto) is dat er bij vto specifieke criteria bestaan waaraan scholen moeten voldoen. Scholen die via LinQ versterking van het talenonderwijs aanbieden zijn meer vrij in de wijze waarop zij dat doen.

Scholen die meedoen aan LinQ krijgen één jaar professionele begeleiding in de vorm van nascholingen en coaching. De scholen in het netwerk hebben op regelmatige basis contact met elkaar en wisselen kennis en ervaring uit.

Momenteel doen 152 scholen in het voortgezet onderwijs mee aan LinQ (deze aantallen gelden voor Frans en Duits tezamen).

Het budget voor LinQ bedraagt jaarlijks €375.000.

Taalassistenten: een native speaker ondersteunt het taalonderwijs in Duits en Frans in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs (maximaal een schooljaar). De taal assistent studeert of is afgestudeerd aan een lerarenopleiding in Duitsland of Oostenrijk. NUFFIC biedt een beurs van €900 per maand.

Assistent-docenten: een tweejarig programma waarbij native-speakers worden opgeleid tot eerstegraads of tweedegraads taaldocent. Assistent-docenten worden ingezet in het voortgezet onderwijs en de lerarenopleidingen.

Dit jaar zijn er 10 Duitse assistent-docenten 1^e graads en 10 assistent-docenten 2e graads voor Frans en Duits tezamen.

NUFFIC heeft voor de taalassistenten en de assistent-docenten tezamen jaarlijks ongeveer €675.000 inclusief de beurzen (360.000) ter beschikking.

Specifiek voor Duits: Prämien programm: rond de 20 leerlingen uit 5-VWO die uitblinken in Duits kunnen deelnemen aan een reis naar Duitsland van vier weken. Het gaat om een prestigieus programma, waarbij Duitsland de kosten ter plekke betaald en het NUFFIC de reis naar de bestemming in Duitsland. Hiervoor heeft het NUFFIC een budget van rond de €35.000.

Voor meer informatie: www.praemienprogramm.nl.

Contactpersonen bij NUFFIC :

- Stephan Meershoek, Manager po/vo, smeershoek@nuffic.nl
- Trudy Manders, teamleider vo curriculum, tmanders@nuffic.nl
- Myrna Feuerstake, teamleider po, mfeuerstake@nuffic.nl
- Katrin Pannekeet, medewerker projecten (informatie over taalassistenten en Prämienprogramm)
- Onno van Wilgenburg, teamleider talen, ovanwilgenburg@nuffic.nl

Contactpersonen bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap:

- Marian Rensema, Primair onderwijs, m.rensema@minocw.nl
- Wendoline Timmerman, Voortgezet onderwijs, w.t.h.timmerman@minocw.nl
- Simone de Ruijter, Middelbaar Beroepsonderwijs s.e.deruijter@minocw.nl
- Wouter Exterkate, Directie Hoger Onderwijs en Studiefinanciering, w.m.m.externkate1@minocw.nl

Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018

Auteur Datum Aantal pagina's
Taalunie 24-5-2018
1 van 7

Onderwerp

Onderzoek naar talenbeleid van zeven landen: Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden vergeleken met het talenbeleid in Nederland en Vlaanderen

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Vragenlijst: Vlaanderen

De vragen zijn beantwoord door *het Departement Onderwijs & Vorming van de Vlaamse overheid*.

Geraadpleegde bronnen: .....

Sinds 2010 is in Duitsland het budget voor het internationale cultuur- en onderwijsbeleid flink gestegen. Uit het rapport van de IVN (Internationale Vereniging Neerlandistiek) daarentegen blijkt dat er in Nederland en Vlaanderen de afgelopen jaren steeds minder geïnvesteerd is.

Met het onderzoek in zeven geselecteerde Europese landen wil de Taalunie meer inzicht krijgen in het talenbeleid als instrument voor een succesvolle buitenlandse politiek. Enquêtes en interviews met contactpersonen van intermediaire organisaties in Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden vormen de ruggengraat voor de studie.

Om de ontwikkeling binnen het Europese talenbeleid van de afgelopen jaren te kunnen vatten, werden de onderzoeksvragen uit een eerdere studie van 2010 overgenomen.

*** **

Het onderzoek bestaat uit drie deelstudies A, B en C. U kunt ons helpen bij het beantwoorden van de vragen bij deelstudie C.

Deelstudie A: *Het beleid ter bevordering van het taalonderwijs in het buitenland.* De enquête hieromtrent wordt beantwoord door Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal, Rusland, Zuid-Korea en Zweden.

Deelstudie B: *De positie en het beleid van het talenonderwijs Nederlands in Europa en wereldwijd.* De enquête wordt beantwoord door de Taalunie. Om de huidige gegevens met die van het onderzoek in 2010 te kunnen vergelijken, worden de nummers van de vragenlijst 2010 er tussen haakjes aan toegevoegd.

Deelstudie C: *Het vreemdetalenbeleid in Nederland en Vlaanderen.* De enquête wordt beantwoord door het Europees Platform-Nuffic, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Nederland, het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming.

*** **

Deelstudie C: *Het vreemdetalenbeleid in Vlaanderen m.b.t. de zeven geselecteerde landen*

1. Welke talen uit de zeven geselecteerde landen worden in Vlaanderen in het onderwijs aangeboden?

onderwijs (o.)	DE	HU	PL	PT	RU	KO	SE	commentaar
primair o.								<p>N.B. Keuzevak is hier niet te begrijpen als 'de leerling' mag kiezen, maar wel als 'de school heeft de keuze om het aan te bieden'</p> <p>Sinds 1/9/2017 kan Duits facultatief aangeboden worden vanaf het derde jaar gewoon lager onderwijs, op voorwaarde dat de leerlingen het Nederlands voldoende beheersen.</p> <p>De school maakt zelf de inschatting of leerlingen het Nederlands voldoende beheersen om in aanmerking te komen voor het facultatief aanbod Duits.</p> <p>Voor het facultatief aanbod Engels en/of Duits zijn geen eindtermen vastgelegd. De school kiest zelf de inhoud. De generiek geformuleerde eindtermen voor Frans kunnen als inspiratiebron dienen.</p> <p>Initiatie Duits kan, zoals voorheen, vanaf het kleuteronderwijs. Voorheen moesten scholen die initiatie Duits wensten te geven steeds starten met initiatie Frans, maar sinds 1/9/2017 is de prioriteit van het Frans vervallen.</p>
- verplicht vak								
- keuzevak	X							
middelbaar o.								<p>Duits kan een (verplicht) vak zijn van de basisvorming in de derde graad ASO wanneer scholen daarvoor kiezen (keuze uit Duits of Engels). Daarnaast is Duits ook een verplicht vak wanneer het deel uitmaakt van het specifieke gedeelte van een studierichting ASO/TSO en zo in het leerplan is vastgelegd.</p> <p>Verder kunnen sinds 2014-2015 alle levende talen als keuzevak aangeboden worden door secundaire scholen. Van deze mogelijkheid wordt weliswaar slechts in beperkte mate gebruik gemaakt.</p> <p>Sinds 2014-2015 kunnen secundaire scholen Content and Language Integrated Learning (CLIL) aanbieden. Zo kunnen enkele vakken uit het niet-talige curriculum zoals bv. aardrijkskunde in het Frans, Engels of Duits aangeboden worden. Scholen hebben zelf de keuze om CLIL aan te bieden.</p>
- verplicht vak	X							
- keuzevak	X	X	X	X	X	X	X	
beroepso.								<p>Alle levende talen zijn mogelijk als keuzevak voor wat het voltijds gewoon beroepsonderwijs betreft (bso). Ook CLIL is mogelijk. Zie toelichting bij 'middelbaar o.'</p>
- verplicht vak								
- keuzevak	X	X	X	X	X	X	X	

hoger o.								Het onderscheid tussen het opnemen van deze talen als verplicht of keuzevak, hangt af van de opleiding en het curriculum van de student. Studenten van bepaalde talenopleidingen hebben een bepaald vak als verplicht basisvak terwijl hetzelfde vak als keuzevak kan genomen worden door andere studenten.
- verplicht vak	X		X	X	X	X	X	
- keuzevak	X		X	X	X	X	X	
volwasseneno.								Enkel het Duits wordt als verplicht vak aangeboden in de opleiding Economie-Moderne Talen van het studiegebied Algemene Vorming in het volwassenenonderwijs. Voor alle genoemde talen, met uitzondering van het Koreaans, worden er opleidingen aangeboden bij de centra voor volwassenenonderwijs (cvo). Het gaat daar niet om een keuzevak als deel van een ruimere opleiding, maar om een losstaande cursus die vrij kan gevolgd worden.
- verplicht vak	X							
- keuzevak		X	X	X	X		X	

Duits (DE), Hongaars (HU), Pools (PL), Portugees (PT), Russisch (RU), Koreaans (KO), Zweeds (SE)

2. Worden deze talen eventueel op andere wijze (financieel, andere maatregelen buiten het onderwijssysteem) door Vlaanderen ondersteund? Zo ja, hoe en waarom?

Scholen en leraren ontvangen de nieuwsbrieven (en het magazine) van het onderwijstijdschrift Klasse (www.klasse.be) en kunnen leermiddelen delen via de leermiddelensite KlasCement (www.klascement.net). Op KlasCement kunnen ze onder meer inspiratie vinden voor taallessen Duits, taalinitiatie en talensensibilisering in het basisonderwijs, maar ook voor een les vreemde taal, bv. Duits of Portugees, in de andere onderwijsniveaus. Ook leermiddelen voor CLIL-lessen Duits in het secundair onderwijs worden op het platform gedeeld. Klasse en KlasCement zijn platformen die ondersteund worden door het Departement Onderwijs & Vorming van de Vlaamse overheid.

Het Departement Onderwijs & Vorming ondersteunt professionalisering voor leraren Duits. Via een samenwerkingsovereenkomst tussen Duitsland en de drie Belgische gemeenschappen, kunnen jaarlijks 15 Vlaamse leerkrachten gratis deelnemen aan een nascholingsweek in Duitsland, meestal aan het Goethe-Instituut in Berlijn. In ruil daarvoor financiert het Vlaamse Departement Onderwijs & Vorming een nascholingsweek Frans voor Duitse leerkrachten in Oostende.

De Vlaamse overheid heeft geen overzicht van initiatieven van privé-aanbieders, culturele diensten van ambassades of derden die de kennis van de genoemde talen willen bevorderen.

3. Wat doet Vlaanderen voor de internationalisering van het onderwijs?

N.B. Deze vraag is zodanig breed dat het niet mogelijk is om ze exhaustief te beantwoorden. We zullen ons daarom beperken tot enkele belangrijke voorbeelden van initiatieven die de internationalisering van het onderwijs bevorderen.

3.1 Stimuleren van samenwerking, internationalisering en mobiliteit in onderwijs en vorming door Epos Vlaanderen

Epos Vlaanderen is het Nationaal Agentschap voor het Erasmus+programma in Vlaanderen. Epos onderneemt verschillende initiatieven om samenwerking, internationalisering en mobiliteit in onderwijs en vorming te stimuleren.

- Individuele leermobiliteit binnen en buiten Europa voor personeel, studenten hoger onderwijs en leerlingen uit het initieel beroepsonderwijs (Erasmus +)
- Strategische partnerschappen voor samenwerking rond innovatie en uitwisseling van goede praktijken + "school exchange"-partnerschappen (Erasmus +)
- Buurklassen
- Erasmus Belgica
- intercommunautaire uitwisseling binnen België
- eTwinning, een platform waarop Europese scholen met elkaar in contact kunnen komen
- Epale, het elektronisch platform voor volwasseneneducatie
- Europass
- Euroguidance
- de Europese Dag van de Talen
- de uitreiking van het Europees Talenlabel
- ....

3.2 Actieplan "Brains on the Move" in het hoger onderwijs

Eenzijds biedt Vlaanderen een co-financiering aan voor het Europese programma Erasmus+. Anderzijds heeft de Vlaamse Regering het actieplan "Brains on the Move" goedgekeurd in 2013. Dit actieplan is volop in implementatiefase met bijhorende financiering. Meer informatie over het actieplan is terug te vinden op:

<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/brains-on-the-move-actieplan-mobiliteit-2013>

Vlaanderen zal nog in 2018 starten met het ontwikkelen van een nieuwe internationaliseringsstrategie die ruimer gaat dan enkel studentenmobiliteit.

3.3 Content and Language Integrated Learning in het secundair onderwijs

In het secundair onderwijs werd op 1 september 2014 **Content and Language Integrated Learning (CLIL)** ingevoerd. CLIL is een vorm van taak- en taalgeïntegreerd onderwijs waarbij tot 20% van de vakken uit het niet-talige curriculum zoals bv. aardrijkskunde in het Frans, Engels of Duits aangeboden worden. CLIL wil leerlingen functioneel meertalig maken, door het instrueren van de doeltaal aan het onmiddellijk bruikbare nut ervan te koppelen. Scholen hebben zelf de keuze om CLIL aan te bieden. In september 2018 zal de kaap van honderd CLIL-scholen overschreden worden.

3.4 Burgerschapsvorming in basis- en secundair onderwijs

Huidige stand van zaken

Burgerschapsvorming is opgenomen in het curriculum van zowel het basis- als in het secundair onderwijs. In het **basisonderwijs** maken de eindtermen voor burgerschapsvorming deel uit van het leergebied Mens en Maatschappij en van de leergebiedoverschrijdende sociale vaardigheden. In het **secundair onderwijs** komt burgerschapsvorming voor in de vakoverschrijdende eindtermen, maar er zijn ook aanknopingspunten in de vakgebonden eindtermen geschiedenis, aardrijkskunde en bv Project Algemene Vakken in het beroepssecundair onderwijs (bso). Belangrijk bij deze vakoverschrijdende eindtermen die in 2010 zijn geïntroduceerd, is de grotere aandacht voor de Europese en internationale context, meer dan in de eerste generatie vakoverschrijdende eindtermen.

Nieuwe ontwikkelingen

Op 26 januari 2018 is het decreet m.b.t. de wijziging van de einddoelen goedgekeurd op de Vlaamse Regering. Dat betekent dat er nieuwe eindtermen zullen worden ontwikkeld voor 16 nieuwe sleutelcompetenties die vastgelegd werden op basis van de resultaten en aanbevelingen uit het publieke debat over de eindtermen in 2016. Eén van de sleutelcompetenties zijn de **competenties voor burgerschap en samenleven**. Het onderscheid tussen vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen valt weg en aan alle doelen zal een **resultaatsverbintenis** worden gekoppeld. De nieuwe eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs worden nu ontwikkeld in ontwikkelcommissies. De ontwikkelcommissies kregen de resultaten van de peiling burgerzin in de derde graad van het secundair onderwijs van 2016 als achtergrondinformatie mee, net als de Vlaamse resultaten op de **International Civics and Citizenship Education Study** bij 14-jarigen die begin november 2017 openbaar zijn gemaakt.

Zoals bij elk vak of leergebied is de concretisering in de klas de keuze van de leraar of school. Scholen en leerkrachten kunnen zoals bij elk vak of leergebied beroep doen op pedagogisch-didactische ondersteuning van hun pedagogische begeleidingsdienst, het leermateriaal op KlasCement, of ondersteunende organisaties zoals de Koning Boudewijnstichting, Kleur Bekennen, het Bijzonder Comité Herinneringseducatie, Studio Globo,...

3.5 Onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers

Scholen zijn verplicht om een **taalscreening** uit te voeren bij elke leerling die voor het eerst instroomt in het gewoon lager en het voltijds gewoon secundair onderwijs. Op basis van de resultaten van die screening werken scholen een **taaltraject** uit op maat van de behoeften van de leerling op vlak van het Nederlands. In het secundair onderwijs kan het bijvoorbeeld gaan over inhaallessen of flexibele leertrajecten waarbinnen leerlingen extra uren Nederlands kunnen volgen.

Anderstalige nieuwkomers kunnen in het formele basis- en secundair onderwijs **onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers** volgen. Informatie daarover vindt u hier terug : <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/wat-is-onthaalonderwijs>

Onthaalonderwijs in het basisonderwijs

Elke anderstalige nieuwkomer heeft recht op ondersteuning om Nederlands te leren en om te integreren in de klas. Vanaf een bepaald aantal anderstalige nieuwkomers kan een school extra middelen van het ministerie krijgen om onthaalonderwijs te organiseren. Basisscholen hebben een grote autonomie voor de organisatie van het onthaalonderwijs. Eén van de mogelijkheden die ze hebben, is bijvoorbeeld het organiseren van een taalbad. Dat is een voltijdse en intensieve onderdompeling in het Nederlands dat maximum 1 jaar kan duren. Het is echter de bedoeling dat de leerlingen zo snel mogelijk worden geïntegreerd in de reguliere lesactiviteiten.

Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers in het secundair onderwijs

In het voltijds gewoon secundair onderwijs worden **onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers (OKAN)** georganiseerd. Het leerprogramma is daar sterk gericht op Nederlands aanleren en op integratie en inburgering. Het doel is dat de leerlingen na het onthaaljaar met succes kunnen starten in de studierichting en de onderwijsvorm die aansluit bij hun interesses en capaciteiten. Na het onthaaljaar zorgt een vervolgschoolcoach voor het verdere ondersteunen, begeleiden en opvolgen van de leerling

In het voltijds gewoon secundair onderwijs bestaan verschillende reguliere instrumenten om leerlingen die dat nodig hebben extra te ondersteunen op het vlak van Nederlands. Zo kunnen er inhaallessen worden georganiseerd of kan er gebruik gemaakt worden van de vrije invulling van het keuze- of complementair gedeelte. Sinds het schooljaar 2011-2012 kunnen er ook flexibele leertrajecten ingericht worden voor individuele leerlingen waarmee een alternatief lesprogramma kan worden samengesteld met extra uren Nederlands (ter vervanging van andere programmaonderdelen). Sinds 1 september 2014 kunnen scholen leerlingen verplichten tot maximaal 3u extra Nederlandse taallessen als zij het Nederlands onvoldoende beheersen om de reguliere lessen met succes te kunnen volgen. Onder bepaalde voorwaarden kunnen 12-

tot 16-jarige leerlingen uit het voltijds secundair onderwijs tot de opleidingen Nederlands tweede taal van het volwassenenonderwijs worden toegelaten.

Nascholing voor leraren

Via **nascholing** zetten we ook in op de ondersteuning van schoolteams die met veel anderstalige leerlingen te maken hebben. Elk jaar worden nascholingsmiddelen ter beschikking gesteld van de onderwijsinstellingen om hun (zelf opgesteld) nascholingsplan uit te voeren. Met deze middelen kunnen scholen zelf inspelen op de nascholingsbehoeften die er leven binnen de instelling en kunnen hiervoor beroep doen op organisatie naar keuze.

Budgettaire inspanningen n.a.v. de verhoogde asielinstroom in 2015

Sinds 2015 worden bijkomende budgettaire inspanningen gedaan voor het opvangen van de verhoogde asielinstroom. In het basisonderwijs wordt 950 euro voorzien per bijkomende anderstalige kleuter voor de initiatie en de versterking van het Nederlands.

In het secundair onderwijs is er een forse verhoging van de middelen voor vervolgschoolcoaching en een uitbreiding van de opdracht (naast ondersteuning en begeleiding van ex-OKAN-leerlingen, expertiseopbouw en -overdracht in/naar de vervolgscholen).

4. Zou u de informatie uit de studie van 2010 even willen overlopen en veranderingen willen noteren? Zie bijgevoegd pdf-file: **TU 2010_Vlaanderen.pdf**

In het basisonderwijs (kleuteronderwijs + lager onderwijs) is voor de Nederlandstalige scholen alleen Frans een verplicht vak vanaf het vijfde leerjaar. Wel kunnen sinds 1/9/2017 Duits en Engels facultatief aangeboden worden vanaf het derde jaar gewoon lager onderwijs op voorwaarde dat de leerlingen het Nederlands voldoende beheersen. De school maakt zelf de inschatting of leerlingen het Nederlands voldoende beheersen om in aanmerking te komen voor het facultatief aanbod Duits. Voor het facultatief aanbod Engels en/of Duits zijn geen eindtermen vastgelegd. De school kiest zelf de inhoud. De generiek geformuleerde eindtermen voor Frans kunnen als inspiratiebron dienen. Vanaf de eerste kleuterklas mag vreemdetaleninitiatie aangeboden worden. Dit mag in iedere taal, dus ook in het Duits, Zweeds, Pools, Portugees, Hongaars, Russisch of Koreaans. Voorheen moesten scholen die vreemdetaleninitiatie wensten te geven steeds starten met initiatie Frans, maar sinds 1/9/2017 is de prioriteit van het Frans vervallen.

Sinds het schooljaar 2014-2015 kunnen secundaire scholen vrij kiezen welke vierde taal zij aanbieden in de derde graad van het secundair onderwijs. Gezien de groeiende internationalisering was het opportuun om een verruiming van het vreemdetalenaanbod in het secundair onderwijs mogelijk te maken. De keuze van talen wordt niet door de overheid vastgelegd, maar overgelaten aan de autonomie van de scholen. Concreet betekent dit dat de talen waarvan sprake als keuzevak kunnen worden aangeboden. Duits is de enige uitzondering want dat kan ook een verplicht vak zijn (zie duiding in tabel van nieuwe vragenlijst).

In het door de overheid erkende en gefinancierde/gesubsidieerde volwassenenonderwijs worden onder meer taalopleidingen Duits, Hongaars, Pools, Portugees, Russisch en Zweeds aangeboden. Volwassenen en jongeren vanaf 16 jaar kunnen in deze centra een taalopleiding volgen en een erkend studiebewijs behalen. Duits als verplicht vak komt in het volwassenenonderwijs enkel voor in de opleiding Economie-Moderne talen van het studiegebied Algemene Vorming. Deze laatste is een opleiding van het volwassenenonderwijs die leidt tot een diploma secundair onderwijs. Het initiatief voor de ontwikkeling van een nieuwe opleiding ligt nog steeds bij de onderwijskoepels. De overheid beoordeelt enkel de kwaliteit en stelt bepaalde criteria vast waaraan een nieuwe taalopleiding moet voldoen.

5. Kunt u nog contactpersonen aanbevelen die verdere informatie verstrekken?

Alle nodige contactpersonen van het Departement Onderwijs & Vorming werden reeds bevraagd. De contactpersoon voor talenbeleid bij het Departement Onderwijs & Vorming is Fauve Van den Berghe (fauve.vandenbergh@ond.vlaanderen.be).

Hartelijk dank voor de medewerking!

Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018

Auteur Datum Aantal pagina's
Taalunie 31-3-2018 1 van 13

Onderwerp

Onderzoek naar talenbeleid van vijf Europese landen: Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal en Zweden vergeleken met het talenbeleid in Nederland en Vlaanderen

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Vragenlijst: Taalunie

De vragen zijn beantwoord door ...Rob Visser, Hellmuth van Berlo, Karlijn Waterman

Geraadpleegde bronnen: Interne gegevens Taalunie, Website Stichting

NOB.....

*** **

Het onderzoek bestaat uit drie deelstudies A, B en C. De Taalunie beantwoordt alleen maar de enquête bij deelstudie B.

Deelstudie A: *Het beleid ter bevordering van het taalonderwijs in het buitenland.* De enquête hieromtrent wordt beantwoord door Duitsland, Hongarije, Polen, Portugal en Zweden.

Deelstudie B: *De positie en het beleid van het talenonderwijs Nederlands in Europa en wereldwijd.* De enquête wordt beantwoord door de Taalunie. Om de huidige gegevens met die van het onderzoek in 2010 te kunnen vergelijken, worden de nummers van de vragenlijst 2010 er tussen haakjes aan toegevoegd.

Deelstudie C: *Het vreemde-talenbeleid in Nederland en Vlaanderen.* De enquête wordt beantwoord door het Europees Platform, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Nederland, het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming.

*** **

Deelstudie B: *De positie en het beleid van het talenonderwijs Nederlands in Europa en wereldwijd.*

*** **

1. Wat is de positie van het vak Neerlandistiek binnen de Europese Unie? (2010 nummers: 1a-1f)

1.1. In hoeveel landen binnen de EU (buiten Nederland en Vlaanderen) kun je Nederlands studeren?
[In alle landen behalve in Griekenland, Bosnie, Cyprus, Estland, Litouwen, Luxemburg en Malta.](#)

[In kandidaatleden Albanie, Macedonien en Montenegro is geen afdeling Nederlands.](#)

In kandidaat-landen Turkije en Servië zijn opleidingen Nederlands.

In potentiële kandidaat-leden Bosnië-Herzegovina en Kosovo zijn geen opleidingen Nederlands.

In de volgende Europese landen buiten de EU is een afdeling Nederlands: Armenië, Belarus, Georgië, Noorwegen, Oekraïne, Rusland en Zwitserland is universitair onderwijs Nederlands. In partnerland IJsland niet.

1.2. Aan hoeveel universiteiten binnen de EU (buiten Nederland en Vlaanderen) kun je Nederlands studeren?

103

1.3. Aan hoeveel universiteiten binnen de EU (buiten Nederland en Vlaanderen) kun je een master in het Nederlands halen?

Geen recente cijfers beschikbaar. Waarschijnlijk rond de 40.

1.4. Hoeveel studenten studeren het vak Neerlandistiek binnen de EU (buiten Nederland en Vlaanderen)?

10.193 studenten

1.5. Hoeveel hiervan volgen een masterprogramma?

Op dit moment moeilijk aan te geven. Ongeveer 600.

1.6. Hoeveel docenten tref je aan in het vak Neerlandistiek binnen de EU (buiten Nederland en Vlaanderen)?

347

2. Wat is de positie van het vak Neerlandistiek in de wereld (buiten de Europese Unie)?

(2010 nummers: 1g-1l)

2.1. In hoeveel landen wereldwijd kun je Nederlands als studievak kiezen?

42 (exclusief Nederland en Vlaanderen)

2.2. Aan hoeveel universiteiten wereldwijd kun je Nederlands als studievak kiezen?

140

2.3. Aan hoeveel universiteiten kun je een master in de Neerlandistiek halen?

52

2.4. Hoeveel studenten tref je aan in de Neerlandistiek?

13.777 (inclusief studenten Afrikanistiek, die vakken bij neerlandistiek volgen maar exclusief Indonesische studenten uit andere studierichtingen die vakken volgen in Nederlands als bronnentaal). Waarschijnlijk komt het totaal uit op een kleine 15.000.

2.5. Hoeveel studenten volgen wereldwijd een masterprogramma Neerlandistiek?

Rond de 650 (op dit moment zijn hierover geen recente cijfers beschikbaar). Buiten Nederland en Vlaanderen.

2.6. Hoeveel docenten geven cursussen in de Neerlandistiek?

519 (buiten Nederland en Vlaanderen)

3. Wat is de positie van het Nederlands in het lager en middelbaar taalonderwijs binnen de Europese Unie? *(nieuwe vraag)*

Nederlands wordt buiten Nederland en Vlaanderen in het Lager en Middelbaar onderwijs gegeven in West-Duitsland, Wallonie en Noord Frankrijk en op enkele losse scholen in Oost-Europa. Daarbuiten gaat het om programma's van Europese scholen en om lessen Nederlands aan zogenaamde 'NOB scholen', Nederlandse programma's op verschillende niveaus voor kinderen van Nederlanders en Vlamingen in het buitenland.

3.1. In hoeveel landen binnen de Europese Unie kun je het schoolvak Nederlands (nvt) leren?

Buiten Nederland en Vlaanderen met name in de 3 volgende landen (Duitsland, België, Frankrijk) en op losse scholen in Oost-Europa en op speciale 'NOB' scholen, scholen waar kinderen die veelal van Nederlandse en Vlaamse afkomst zijn, les krijgen in de Nederlandse taal en cultuur.

3.2. Aan hoeveel scholen binnen de Europese Unie kun je het schoolvak Nederlands (nvt) leren?

We hebben de volgende gegevens over aantallen scholen:

In West-Duitsland: 318 scholen.

In Noord Frankrijk: primair onderwijs 51 scholen en secundair onderwijs: 14 colleges en 25 lycees.

Wallonie:

Oost Europa: enkele scholen

3.3. Hoeveel scholieren leren Nederlands (nvt) ?

Bij benadering 400.000 leerders verspreid over diverse onderwijsvormen (regulier onderwijs). Dit is met name in de buurlanden: West-Duitsland, Noord-Frankrijk en Wallonie.

Specifieke cijfers: meer dan 5900 leerlingen in Noord-Frankrijk.

PO: 51 scholen (meer dan 3400 leerlingen)

VO: 14 colleges + 25 lycees (samen meer dan 2500 leerlingen)

Specifieke cijfers voor West-Duitsland

	Nedersaksen	NRW	Ost-Belgien
Scholen	90	>220	8
Leerlingen	> 8.000	32.000	>1.000
Lesgevers	180	440	18

Zo'n 13.000 deelnemers volgen aan de volksuniversiteiten NL

Daarnaast leren ca. 13.000 mensen Nederlands op volksuniversiteiten in Duitsland.

3.4. Hoeveel docenten geven het schoolvak Nederlands (nvt) binnen de Europese Unie?

6.500 lesgevers, waarvan 638 in West-Duitsland.

4. Wat is de positie van het Nederlands in het lager en middelbaar taalonderwijs wereldwijd?

Zie boven, NOB scholen

Naast de circa 400.000 leerlingen in de buurlanden die Nederlands als vak leren en soms ook Nederlandstalig onderwijs volgen, ca. 14.000 Nederlandse en Vlaamse leerlingen op NOB scholen. Daarnaast zijn er nog leerlingen in voormalige Nederlandse koloniën die a) in het Nederlands les krijgen (ca. 250.000 leerlingen in Suriname (waar Nederlands officiële taal en onderwijstaal is), en enkele tientallen duizenden in de landen Curacao, Aruba, Sint Maarten en de 'Nederlandse bijzondere openbare lichamen' Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Nederlands is officiële taal op alle eilanden en op een deel van de eilanden onderwijstaal of een van de onderwijstalen. Op een deel van de scholen, maar met name de Bovenwindse eilanden leren de leerlingen het Nederlands meestal als (versterkt) schoolvak en is Nederlands niet de onderwijstaal. De taalsituatie verschilt per eiland.

4.1. In hoeveel landen wereldwijd (buiten de EU) kun je het schoolvak Nederlands (nvt) leren?

Algemene opmerking.

Hierover bestaat bij de Taalunie geen volledig beeld. De cijfers zijn afkomstig van de website van de Stichting NOB (<https://www.stichtingnob.nl>). Het gaat hier voornamelijk om Nederlandse en soms ook om Vlaamse kinderen ('expats'). Buiten het netwerk van de Stichting NOB bestaan er waarschijnlijk nog meer cursussen en opleidingen. Daar heeft de Taalunie echter geen volledig zicht op.

Algemene informatie van website Stichting NOB:

Buiten Nederland krijgen duizenden Nederlandse en Vlaamse kinderen les in hun moedertaal. In het schooljaar 2017-2018 gaat het om ruim 14.000 leerlingen. Dat zijn kinderen die vaak weer terugkomen naar Nederland of Vlaanderen - ruim een derde al binnen 5 jaar - en zo probleemloos mogelijk willen instromen in het onderwijs. Voor die optimale aansluiting zorgt een wereldwijd netwerk van bijna 200 scholen in 115 landen. Met Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) als spil. Dat doet de stichting in opdracht van het Ministerie van OCW.

Antwoord op vraag 4.1: in ca. 90 landen

4.2. Aan hoeveel scholen wereldwijd (buiten de EU) kun je het schoolvak Nederlands (nvt) leren?

Aan 77 scholen

4.3. Hoeveel scholieren leren Nederlands (nvt) wereldwijd (buiten de EU)?

6.845 leerlingen

4.4. Hoeveel docenten geven het schoolvak Nederlands (nvt) wereldwijd (buiten de EU)?

In totaal ruim 900 docenten wereldwijd (incl. EU). Het aantal docenten binnen de EU is niet bekend. Ik schat ongeveer 500.

5. Op welke wijze ondersteunen Nederland en Vlaanderen het onderwijs van hun taal in andere landen van de Europese Unie en wereldwijd?

5.1. Steunen Nederland en Vlaanderen (via de Taalunie) docentschappen/afdelingen aan universiteiten of scholen in Europa financieel?

Ja.

5.2. Bestaat daarvoor een subsidiesystematiek?

Ja. Tegenwoordig spreken we van financieringen, maar het zijn subsidies. Er zit nog steeds een systematiek achter.

5.3. Zo ja, uit welke onderdelen bestaat het subsidieprogramma?

1) Financiering voor Nederlands als buurtaal in het regulier onderwijs.

Voor onderwijs Nederlands in de grensgebieden. Subsidies op maat. Aan te vragen door onderwijsinstellingen of regionale overheden. Men kan financiële steun aanvragen voor projecten en activiteiten die de studie en het regulier onderwijs van en in het Nederlands in de buurlanden ondersteunen en bevorderen. Men kan de financiële steun gebruiken voor thematische workshops, bij- en nascholing, leer- en lesmateriaalontwikkeling, werkconferenties, colloquia, gastsprekers of als startfinanciering voor initiële opleidingen.

Bij de toekenning van financiering gaat de Taalunie uit van het principe van cofinanciering vanuit de buurlanden. Kan twee keer per jaar worden aangevraagd.

2) Basisfinanciering

Bedoeld voor kleinere uitgaven ter bevordering van de kwaliteit en professionaliteit van het onderwijs, zoals het aanschaffen van lesmaterialen, abonnementen op tijdschriften, apparatuur etc. Ook kunnen van deze subsidie gastsprekers uitgenodigd worden en kleine neerlandistiek-manifestaties worden bekostigd. Kan jaarlijks worden aangevraagd.

Het bedrag: varieert van € 1.500 tot € 5.000 per jaar (o.a. afhankelijk van aantal geaccrediteerde docenten).

3) Toelage voor student-assistenten in Europa

Een student-assistent is een Nederlandse of Vlaamse student die in het buitenland een studie volgt en daarnaast werkzaamheden voor een afdeling Nederlands verricht. Met het faciliteren van student-assistenten Nederlands wil de Nederlandse Taalunie de buitenlandse afdelingen Nederlands in Europa ondersteunen op personeel gebied. Student-assistenten helpen (hoofdzakelijk) bij de lessen taalverwerving van de buitenlandse studenten neerlandistiek.

Bedrag: € 9 per uur vergoed door de Taalunie (student kan maximaal 4 uur per week worden ingezet voor maximaal 24 weken per semester).

4) Suppletie voor docent-moedertaalsprekers

Het betreft een aanvulling op het lokale salaris van docenten. De regeling is bedoeld om afdelingen Nederlands in landen waar de financieel-economische situatie in negatieve zin aanzienlijk afwijkt van die in Nederland en Vlaanderen, in staat te stellen een goed gekwalificeerde moedertaalspreker voor een bepaalde periode als docent aan te trekken. Deze vorm van ondersteuning richt zich in eerste instantie op landen in de regio Midden- en Oost-Europa. Maximaal voor drie jaar voor één en dezelfde persoon.

Bedrag: maximaal € 7.750 per jaar voor docenten aan een universiteit binnen de EU. En maximaal € 8.250 per jaar voor docenten in Europese landen buiten de EU. Deze bedragen gelden voor een volledige aanstelling.

5) Gastschrijverprogramma

Dankzij dit programma kunnen afdelingen neerlandistiek buiten het Nederlandse taalgebied een gastschrijver ontvangen. Het gaat om vijf vaste plaatsen en twee roulerende plaatsen.

De Taalunie werkt samen met het Nederlands Letterenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren om dit programma financieel mogelijk te maken.

Het gastschrijverprogramma dient verschillende doelen, zoals de verrijking van het onderwijs Nederlands aan de afdeling die de aanvraag indient, en de verhoging van de zichtbaarheid en de verspreiding van de Nederlandstalige literatuur in het buitenland. Verder beoogt het programma de belangstelling voor literair vertalen onder studenten en docenten neerlandistiek te stimuleren. Daarnaast is een buitenlands verblijf doorgaans een inspirerende ervaring voor de auteur. De Taalunie draagt de kosten voor het honorarium van de auteur, á € 500 per week. De overige kosten komen voor rekening van de letterenfonds. De vakgroepen zorgen voor huisvesting.

Aanvragen voor deze financiering kunnen twee keer per jaar worden ingediend.

6) Vertaalateliers op locatie

Een Vertaalatelier op Locatie (VoL) is een opleidingsvorm waarbij studenten en recent afgestudeerden neerlandistiek overal ter wereld (nader) kennis kunnen maken met het literair vertalen uit het Nederlands. Deze vertaalateliers hebben als doel aankomend vertaaltalent extra te motiveren bij het kiezen van een loopbaan als professioneel literair vertaler. Zo'n atelier kan worden ingericht door vakgroepen Nederlands buiten Nederland en Vlaanderen met elke mogelijke talencombinatie. Universiteiten buiten het Nederlandse taalgebied waar Nederlands wordt gedoceerd kunnen bij het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) een subsidie aanvragen om een VoL te organiseren. Het ELV wordt o.a. door de Taalunie gefinancierd.

7) Projectfinanciering

Éénmalige subsidies voor de uitvoering van een concreet project dat structureel bijdraagt aan de kwalitatieve verdieping van het universitair onderwijs Nederlands als vreemde taal. Ook bedoeld om de uitstraling te vergroten van een aantal afdelingen Nederlands en om de samenwerking binnen en tussen universiteiten te stimuleren (zowel regionaal als internationaal). Voorbeelden: Cultuurgeschiedenis van de Nederlanden in het Italiaans; Digitale bibliotheek en bibliografie voor literair vertalen. Voor financiering van dit soort projecten is t/m 2019 jaarlijks een bedrag van totaal € 40.000 beschikbaar. Het toegekende bedrag hangt af van de aanvraag.

8) Startsubsidie

Bedoeld als gedeeltelijke financiering voor universiteiten of afdelingen die een nieuw en duurzaam initiatief willen starten. Hieronder vallen: het opzetten van een nieuwe afdeling Nederlands; het uitbreiden van het bestaande curriculum; het verdiepen van het bestaande programma (bijv. uitbreiding van bijvak naar hoofdvak of het opzetten van een MA-opleiding). De startsubsidie is tijdelijk van aard.

Bedrag: maatwerk, afhankelijk van project.

9) Onderzoeksbeurzen

Bedoeld om de ontwikkeling van jonge wetenschappers te stimuleren, de kwaliteit van de neerlandistiek in het buitenland te bevorderen, bij te dragen aan de personele en inhoudelijke verzelfstandiging van de buitenlandse neerlandistiek en de accreditatie van een afdeling Nederlands door nationale overheden te

bevorderen. Het onderzoek moet kaderen in een dissertatie- of habilitatietraject. De beurs is niet bedoeld ter vervanging van inkomen, maar om kosten te betalen voor het uitvoeren van specifieke onderdelen van het onderzoek.

Bedrag: max. 6 maanden en max. € 1.000 per maand. De beurs kan twee keer worden aangevraagd.

Subsidies aan samenwerkingsverbanden

10) Werkingsfinanciering docentenplatform

Subsidie om de werking van een docentenplatform mogelijk te maken, bedoeld voor vergaderkosten, verplaatsingskosten, personele ondersteuning van het platform en informatieverbreiding.

Bedrag: afhankelijk van context, aantal aangesloten landen en docenten.

11) Docentenbijeenkomst

In een aantal regio's / landen worden tweejaarlijkse bijeenkomsten voor universitaire docenten Nederlands gehouden, om de uitwisseling van vakinhoudelijke kennis te bevorderen en de netwerkvorming te versterken. Ook hebben deze bijeenkomsten een nascholingsdoel. De bijeenkomsten worden georganiseerd door docentenplatforms (of onder de koepel hiervan) en niet door de Taalunie.

Bedrag: maximaal € 500 per deelnemer.

12) Gastdocentenregeling

Door middel van gastdocenten kunnen afdelingen in het buitenland tijdelijk extra deskundigheid aantrekken. Afdelingen kunnen uit de basisfinanciering een gastdocent bekostigen. Daarnaast wil de Taalunie bevorderen dat door netwerken van afdelingen Nederlands gastdocenten uitgenodigd worden. Dat kunnen regionale netwerken zijn, maar bij voorkeur valt de coördinatie van een gastdocentenregeling onder verantwoordelijkheid van een officieel docentenplatform. De subsidie is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de reis- en verblijfskosten van de deelnemers en aan het honorarium van de gastdocenten.

Bedrag: afhankelijk van het programma en de regio van de aanvrager.

13) Colloquium voor doctorandi en habilitandi (DoHa)

De colloquia voor doctorandi en habilitandi zijn bedoeld als een wetenschappelijk forum waar promovendi en habilitandi hun onderzoek aan elkaar kunnen presenteren, daarbij begeleid door een of twee wetenschappelijke experts. De Nederlandse Taalunie wil zo bijdragen aan het investeren in de toekomst van de neerlandistiek, de kwalitatieve verdieping van de universitaire studie van het Nederlands in het buitenland, de personele verzelfstandiging van afdelingen en promovendi en habilitandi motiveren in hun promotietraject. Het colloquium wordt georganiseerd door een docentenplatform of onder de koepel van een docentenplatform door een afdeling Nederlands. De financiering kan tweejaarlijks worden aangevraagd per regio. Bedrag: afhankelijk van het ingediende voorstel.

14) Zomercursussen op locatie

In aanvulling op het reguliere studieprogramma kunnen studenten een zomercursus op locatie volgen. Deze cursussen vinden plaats in landen waar grote aantallen studenten zeer specifieke cursusbehoeften hebben of waar de studenten als gevolg van geografische en/of financieel-economische factoren minder makkelijk in staat zijn om zomercursussen in Nederland en Vlaanderen te volgen. Deze cursussen worden

georganiseerd onder verantwoordelijkheid van een docentenplatform. De subsidie is bedoeld voor het honorarium van de docenten en de reis- en verblijfskosten van de deelnemers en de docenten.

Bedrag: afhankelijk van de aanvraag.

15) Financiering voor overige activiteiten van docentenplatforms

Deze financiering is bedoeld voor ondersteuning van activiteiten van docentenplatforms die niet onder de eerdergenoemde regelingen vallen, zoals bijvoorbeeld een **docentennascholing op locatie**, een **studiedag** of de financiële **ondersteuning van een wetenschappelijke publicatie of tijdschrift**. Het toegekende bedrag is afhankelijk van de aanvraag.

5.4. Om welke bedragen gaat het?

[Zie daarvoor de beschrijving van de hierboven vermelde regelingen.](#)

5.5. Worden docentschappen/afdelingen aan universiteiten of scholen binnen de EU inhoudelijk ondersteund? Bijvoorbeeld door de organisatie van nascholingscursussen voor docenten ter plaatse of in Nederland/Vlaanderen, de ontwikkeling van methoden/materialen of cursussen voor studenten in Nederland/Vlaanderen?

[Ja, hiervoor heeft de Taalunie de volgende instrumenten:](#)

[Zomercursus voor studenten](#)

De Taalunie organiseert elk jaar voor buitenlandse studenten Nederlands een zomercursus *taal, cultuur en beroep* in Gent (Vlaanderen). De zomercursus is voor studenten Nederlands in het buitenland een aanvulling op hun opleiding. Zij bezoeken hierdoor tijdens hun studie het Nederlandse taalgebied. De zomercursus bestaat uit een programma van twee weken dat is gericht op de drie pijlers taal, cultuur en beroep. Het accent ligt op communicatieve taalvaardigheid en kennismaking met de Nederlandse en Vlaamse maatschappij en niet op expliciete woordenschat- en grammatica-oefeningen. Jaarlijks nemen er zo'n honderdtwintig studenten aan de zomercursus deel. De cursus is bedoeld voor personen die niet in het Nederlandse taalgebied wonen en die het Nederlands niet als moedertaal hebben. Cursisten zijn tussen de 18 en 35 jaar oud en de taalvaardigheid van de deelnemers moet minimaal liggen op het niveau B1 van het ERK.

De eigen bijdrage van de studenten bedraagt 200 euro (naast kosten voor een visum, reisverzekering en de reis). Huisvesting en maaltijden zijn inbegrepen in deze prijs. Er is een aantal beurzen beschikbaar voor wie het financieel moeilijker heeft.

[Nascholing voor docenten](#)

Voor docenten Nederlands in het buitenland, op locatie of in het Nederlandse taalgebied. Onderwerpen die aan bod komen, zijn onder meer taalverwerving, werken met authentiek materiaal, didactische werkvormen, letterkunde, toetsing en onderzoek. Op ad-hocbasis worden nascholingsmogelijkheden uitgewerkt over zeer specifieke onderwerpen. Bij de docentencursussen is er specifiek aandacht voor de band tussen de onderwijspraktijk en onderzoek. De deelnamekosten voor de docentencursussen in het Nederlandse taalgebied en de huisvesting worden betaald door de Taalunie en de partnerorganisaties die de cursussen voor de Taalunie organiseren. De kosten voor de reis, de reisverzekering, een visum en voor eten en

Auteur	Datum	Aantal pagina's
Taalunie	31-3-2018	9 van 13

drinken komen wel voor rekening van de deelnemer. In uitzonderingsgevallen kan de Taalunie de reiskosten vergoeden van deelnemers die afkomstig zijn uit Midden- en Oost-Europa.

Didactiekcursus

In augustus 2018 een voorlopig éénmalige didactiekcursus voor docenten in de buurlanden (Du, BE, FR) voor docenten in het primair en secundair onderwijs. Zie:

<http://taalunieversum.org/inhoud/buurlanden/cursus-basisdidactiek-nederlands-als-vreemde-taal>

Overige didactische ondersteuning

Verder geeft de Taalunie adviezen op het gebied van didactische ondersteuning en biedt de Taalunie soms financiële ondersteuning aan kleine educatieve projecten of manifestaties, zoals bijvoorbeeld aan Nederlandstalige theatervoorstellingen of muziekvoorstellingen in Franstalig België. Zie:

<http://taalunieversum.org/inhoud/didactische-ondersteuning> en

<http://taalunieversum.org/inhoud/didactische-ondersteuning/educatieve-projecten>

Daarnaast maakt de Taalunie de organisatie van een driejaarlijks colloquium voor docenten Nederlands uit de hele wereld, financieel mogelijk. Ze doet dit door een bijdrage voor de organisatie ad 120.000 euro/40.000 per jaar aan de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) die het colloquium organiseert.

5.6. Wordt op nog andere wijze steun geboden aan docentschappen/afdelingen aan universiteiten of scholen in Europa? Bijvoorbeeld door boeken, docenten of schrijvers te sturen?

Certificaat Nederlands als vreemde taal (CNAVt)

Een internationaal erkend certificaat voor studenten die buiten het Nederlandse taalgebied Nederlands leren. Het certificaat voldoet aan de eisen die worden gesteld in het kader van het Europese raamwerk voor vreemdetaaltoetsing (ERK). Buitenlandse studenten kunnen examens afleggen op vijf niveaus. Deze niveaus zijn verbonden aan verschillende manieren waarop men aan de samenleving deelneemt (maatschappelijke context). Van maatschappelijk informeel tot zakelijk professioneel tot educatief professioneel en wat daar tussen ligt. Zie <http://cnavt.org>.

Expertisecentrum Literair Vertalen

De Taalunie heeft samen met Universiteit Utrecht en KU Leuven een Expertisecentrum opgezet dat op veel manieren ondersteuning geeft aan de opleiding en deskundigheidsbevordering van nieuwe literair vertalers in en uit het Nederlands. Het ELV biedt onder meer kennis en expertise op het gebied van vertaalopleiding (via onder meer een kennisbank, studiedagen, publicaties..), cursussen, digitaal onderwijs, mentoraten en coachingsprogramma's en Vertaalateliers op locaties (zie boven). Buitenlandse afdelingen Nederlands zijn vanzelfsprekende doelgroepen voor het ELV, aangezien zij veel vertalers uit het Nederlands naar andere talen daar hun opleiding Nederlands hebben gevolgd. Veel docenten neerlandistiek zijn zelf literair vertaler.

5.7. Zendt de Taalunie docenten (moedertaalsprekers) uit naar de betreffende universiteiten of scholen? Zo ja, betaalt het de onkosten en het salaris van die docenten?

De Taalunie heeft geen docenten in dienst; moedertaalsprekers die in het buitenland door afdelingen

Neerlandistiek worden aangetrokken kunnen in sommige gevallen in aanmerking komen voor een suppletie op het lokale inkomen (zie inderdeel 4 in het antwoord op vraag 5.3), maar zij komen op de loonlijst van de

betreffende universiteit te staan. Maximaal 10% van de 519 docenten in de neerlandistiek zijn moedertaalsprekers. De docenten ontvangen salaris van de universiteiten. De Taalunie vult het salaris aan.

5.8. Of streeft het juist naar docenten die in het betreffende land wonen en zijn opgeleid? Ondersteunt het die docenten financieel?

Ja, de Taalunie is van mening dat lokale stafleden de ruggengraat vormen voor de buitenlandse neerlandistiek. Lokale stafleden weten het beste wat het betekent om Nederlands als vreemde taal te leren, beschikken over een netwerk en vormen een blijvende, stabiele factor binnen de afdelingen Neerlandistiek. Bij uitgezonden moedertaalsprekers is er een risico op gebrek aan continuïteit na het vertrek van de docent. De Taalunie steunt de lokale docenten/afdelingen d.m.v. de eerdergenoemde financieringen en inhoudelijke ondersteuning.

5.9. Maakt de Taalunie specifieke keuzes qua landen (in de EU) waar men wil dat de taal aan universiteiten of scholen wordt gedoceerd?

Binnen Europa bestaan op het moment geen geografische prioriteiten. De Taalunie streeft er wel naar dat in elk land neerlandistiek op universitair niveau gestudeerd kan worden.

5.10. Stelt het land zelf in andere EU-landen leerstoelen in?

Nee.

5.11. Welke instanties in het land zijn verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van de promotie van de eigen taal in het buitenland? Zijn er meerdere instanties?

De enige verantwoordelijke instantie is de Nederlandse Taalunie.

6. Welke bedragen worden voor deze ondersteuning in Europa en in de rest van de wereld uitgetrokken voor 2018? In totaal en onderverdeeld naar de activiteiten die hierboven zijn genoemd.

Het is moeilijk om een gespecificeerde uitsplitsing te maken voor Europa en de rest van de wereld, omdat iedere subsidie-aanvraag in dat geval apart bekeken zou moeten worden en voor cursussen de afkomst van iedere deelnemer nagegaan moet worden. De Taalunie houdt niet specifiek bij of een subsidieaanvrager afkomstig is uit de EU of van daarbuiten. Mocht dit voor de beleidsvergelijking essentieel zijn, dan kunnen we proberen een globale indicatie te geven. Daarnaast is er nog een budget voor onderwijs Nederlands in het Caribisch gebied. Dat betreft een doelsubsidie vanuit het Ministerie van OCW in Nederland maar de Taalunie levert ook een eigen bijdrage in personele als materiele kosten. Deze komen gedeeltelijk uit het budget voor buurlanden, gedeeltelijk uit dat voor de neerlandistiek maar ook uit andere budgetten.

Uitgaven internationale neerlandistiek en buurlanden 2018 (regulier)

Basisfinanciering		305.000	
Student-assistenten		20.000	
Suppleties moedertaalspreker		150.000	
Startsubsidies		10.000	
Werkingsfin. Docentenplatforms		30.000	
Docentenbijeenkomsten		72.000	
Overige activiteiten doc. Platforms		5.850	
Gastdocenten		12.000	
DoHa's		11.000	

Zomercursussen op locatie		72.000	
Gastschrijvers		3.500	
Vertaalateliers op locatie en andere ondersteuning ELV	Pm		245.000 per jaar. Hiervan is een gedeelte ook steun van vertaalonderwijs afdelingen NL
Projectfinancieringen 2017		27.500	(beschikbaar: 40.000)
Onderzoeksbeurzen		10.000	
Budget buurlanden – Duitsland		300.000	Buurlanden samen ca. 300.000
Budget buurlanden - Frankrijk en Wallonië/Brussel			
Indonesië		110.000	
Docentennascholingscursussen		100.000	
Zomercursus voor studenten in Ndlse taalgebied (Gent)		150.000	
Toetsing en certificering (CNAVt)		390.000	De rest ca. 160.000 komt uit eigen inkomsten(examengeld)
Jaarlijkse bijdrage Taalunie aan driejaarlijks Colloquium		40.000	
Jaarlijkse bijdrage aan werking docentenvereniging IVN		96.000	
Totaal:		1.914.850	Incl. CNAVt en IVN

7. Wat is het resultaat van het beleid? Welke maatregelen zijn succesvol, welke minder?

Buiten het taalgebied, en dan met name als het gaat over onderwijs Nederlands buiten het taalgebied en de internationale neerlandistiek, voeren de verdragspartners geen eigen, afzonderlijk beleid, maar geven ze hun beleid samen vorm binnen de Taalunie. De Taalunie heeft in beleidsmatig opzicht een andere rol voor de verdragspartners. De exclusieve verantwoordelijkheid van het onderwijsbeleid in de verschillende buitenlandse landen ligt bij de respectieve bevoegde overheden. Het buitenlandbeleid van de Taalunie kan 'slechts' *ondersteunend* en *aanvullend* zijn. Bij die beleidsvoering wordt maximaal rekening gehouden met het beleid dat de respectieve bevoegde buitenlandse overheden voeren op het vlak van onderwijs in en van het Nederlands. In het buitenland zal de Taalunie dan ook steeds binnen de kaders van die verschillende beleidsvisies moeten opereren.

neerlandistiek

Het beleid voor de neerlandistiek is sinds de jaren '90 ontwikkeld en werpt duidelijk vruchten af. Sinds die tijd is er tot ca. 2010 een toename geweest van studenten en docenten terwijl ook een duidelijke kwaliteitsslag werd gemaakt. In 2009 was er een afvlakking van de groei te zien die onder meer werd verklaard door de invoering van de BaMa structuur. Ook kwam er toen meer

druk op de subsidies van de Taalunie, bij gelijk gebleven budgetten. Sinds 2010 is de afvlakking overgegaan in een daling. Bij het vorige onderzoek waren er nog 175 universiteiten in het buitenland waar men Nederlands kon studeren. Nu zijn dat er nog 140. De afname is vooral in West-Europa zichtbaar. Verklaringen voor deze trend zijn de bezuinigingen op het universitair onderwijs, met name in West-Europa sinds de economische crisis in 2008. Ook heeft het te maken met de teruglopende belangstelling voor talenstudies en verandering in de opzet van opleidingen waarbij verschillende taal- en cultuurstudies worden gecombineerd in een opleiding. Sommige talenopleidingen zijn ondergebracht als taal cursus bij een universitair talentencentrum. Ondanks dit alles is het beeld zeker niet alleen negatief. Er komen ook nog steeds nieuwe opleidingen bij en sommige opleidingen groeien zeer sterk. Er zijn voorbeelden van de afdelingen en onderzoeksgroepen die zichzelf succesvol weten te verankeren door samenwerkingsverbanden aan te gaan met andere disciplines of afdelingen.

De Taalunie zal het komende jaar het beleid onder de loep nemen en bekijken of het huidige instrumentarium nog steeds adequaat is. Het doel is om het beleid zo te ontwikkelen dat:

- De beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk worden benut;
- Wordt voorzien in belangrijke behoeften van stakeholders binnen en buiten het taalgebied;
- Alle betrokkenen zich bewust zijn van de (verschillende) relevantie(s) en meerwaarde(s) die ook meer zichtbaar zijn in het beleid;
- De neerlandistiek optimaal is ingebed in de plaatselijke hoger onderwijsstructuur en in de lokale en internationale samenwerkingsverbanden waardoor ze toekomstbestendig is.

Buurlanden

- Voor de Duitstalige buurregio's (incl. Ost-Belgien) zijn de resultaten van het beleid ronduit positief te noemen. Zelfs zo positief dat enkele beleidsaspecten met de daarbij behorende activiteiten en projecten na enige tijd door de buurtaalregio's geheel overgenomen en volledig bekostigd worden. Men denke aan doorlopende leerlijn en buurtaalonderwijs. Dit komt vooral door de procedure om per buurtaalregio jaarlijks afspraken met de voor het NVT-onderwijs respectievelijk bevoegde overheden te maken, de zogenaamde decentrale (regionale) samenwerking. Dit leidt ertoe dat alle activiteiten en projecten kaderen binnen de respectievelijk beleidskaders vallen. Daarnaast vormt het Protocol van Overeenstemming een goede leidraad voor deze afspraken. Het enig dat nog niet echt wil vlotten is de grensoverschrijdende samenwerking en uitwisseling tussen

de verschillende buurtaalregio's. In dat opzicht blijken met name de verschillen in administratie, visie en cultuur toch nog steeds een belemmering te vormen.

- Daarnaast bestaat er ook nog het centrale (regio-overschrijdende) beleid. Hierbij neemt de TU het voortouw en biedt ondersteuning aan regio-overschrijdende projecten en activiteiten, waaraan vertegenwoordigers van de verschillende regio's kunnen deelnemen en bij die gelegenheid met elkaar in contact komen en zo expertise en praktijkvoorbeelden kunnen uitwisselen.
- De budgettaire verhouding decentraal en centraal beleid is ongeveer 75%-25%.

Nederlands als vreemde taal in het Caribisch gebied

Naast de programma's ter ondersteuning van Nederlands als buurtaal en van de neerlandstiek heeft de Taalunie ook programma's ter ondersteuning van het onderwijs Nederlands als vreemde taal in het Caribisch gebied. De situatie is verschillend van de andere programma's omdat Nederlands deze Caribische eilanden officiële taal is omdat de eilanden deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden (en drie eilanden zelfs van het land Nederland). Nederlands is op deze eilanden soms schooltaal, soms schoolvak. Omdat de taal geen omgangstaal is, stelt dit bijzondere eisen aan de manier waarop les wordt gegeven. De ondersteuning van de Taalunie is hier men name gericht op het invoeren van een vreemde taal didactiek. Het gaat om potentieel in het totaal ca. 200.000 leerlingen. Daar waar de vreemdetaal didactiek is ingevoerd en daadwerkelijk wordt toegepast wordt een grote verbetering gerealiseerd, zowel t.a.v. de taalbeheersing als in de attitude t.o.v het Nederlands.

Studie Sprachpolitik im europäischen Vergleich
Umfrage 2018

Auteur
de Jonghe

Datum
20-072018

Aantal pagina's
I van 14

Kontakt: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Umfragebogen 2018: Deutschland

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Die Umfrage besteht aus den Teilen A, B und C. Ihr Fragebogen ist Bestandteil der Umfrage A.

Umfrage A: *Der aktuelle Stand der auswärtigen Bildungs- und Sprachpolitik im internationalen Vergleich.* Dieser Fragebogen wird von den Ländern Deutschland, Ungarn, Polen, Portugal und Schweden ausgefüllt. 2010 hat bereits eine Umfrage, an der entweder Ihre Institution oder eine andere Mittlerorganisation auf dem Gebiet freundlicherweise teilgenommen hat, stattgefunden. Zur Orientierung wurden den aktuellen Fragen die Nummerierung aus der Umfrage von 2010 in Klammern wie im Beispiel angehängt: (2010 Nummerierung: 1a-1f)

Umfrage B: *Der aktuelle Stand der Bildungs- und Sprachpolitik der niederländischen Sprache im internationalen Vergleich.* Dieser Fragebogen wird von der Taalunie, einer intergouvernementale Organisation, in der die Niederlande gemeinsam mit Flandern (Belgien) und Suriname die niederländische Sprache sowohl im Inland als auch international unterstützen, um sie in Zukunft genauso lebendig und dynamisch wie in der Gegenwart zu behalten.

Umfrage C: *Der aktuelle Stand der Bildungs- und Sprachpolitik der niederländischen Sprache in den Niederlanden und Flandern (Belgien).* Diese Umfrage wird von der Europees Platform, den Kultusministerien in den Niederlanden und Belgien beantwortet.

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Autor Umfrage A: Annelies de Jonghe – Projektleitung Vergleichsstudie Sprachpolitik in Belgien, Deutschland, den Niederlanden, Polen, Portugal, Ungarn und Schweden im Auftrag der Taalunie
[Ergänzungen Dr.Heike Uhlig](#)
[Ergänzungen DAAD Susanne Lüttke / Arpe Gaspary](#)

Quellen:

1. Auswärtiges Amt (Hrsg): *Die auswärtige Kultur- und Bildungspolitik Deutschlands im internationalen Vergleich*, Hertie School of Governance Juli 2017, Ländervergleich: Brasilien, China, Frankreich, Großbritannien, Katar, Russland, USA; Zwischenbericht einer Studie im Auftrag des Auswärtigen Amts; Wissenschaftliche Leitung: Prof. Dr. Helmut K. Anheier;

2. Auswärtiges Amt (Hrsg): *Deutsch als Fremdsprache weltweit. Datenerhebung 2015* (Bereiche: Hochschule, Schule, Erwachsenenbildung)

3. Bundesregierung: 20. Bericht zur auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik (AKBP) der Bundesregierung www.dipbt.bundestag.de

4. DAAD: www.daad.de/deutsch, www.daad.de/lektoren, www.daad.de/ortslektoren,
www.daad.sprachassistenten
+ Jahresbericht 2017 www.daad.de/medien-und-publikationen/de/29887-jahresbericht S.48 ff + Infoblatt
Deutschförderprogramme

5. FADAF: www.fadaf.de/wiki: Informationen Hochschulstandorte zu sprachlichen und fachlichen
Zulassungsvoraussetzungen, Studienschwerpunkten, studentischem Arbeitsaufwand.
+ Rechenschaftsbericht 2017/2018 FaDaF (pdf)
+ Topographie der DaF- und Germanistikstudiengänge weltweit (wiki)
+ Erhebung von Hochschulabsolventen DaF/DaZ

6. Goethe-Institut: www.goethe.de + Jahrbuch 2017-2018 <https://www.goethe.de/de/uun/pub/jah.html>

7. ZfA: übers Bundesverwaltungsamt www.bva.bund.de

https://www.bva.bund.de/DE/Organisation/Abteilungen/Abteilung_ZfA/Auslandsscholarbeit/Schulen_im_Ausland/Deutsch-Profil-Schulen/node.html

Umfrage A

1. Der aktuelle Stand der Germanistikstudiengänge in der europäischen Union (2010 Nummerierung: 1a-1f)

1.1. Wie viele Länder in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) bieten ein Germanistikstudium an? **25**

1.2. Wie viele Universitäten in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) bieten ein Germanistikstudium an? **1129** (keine Angaben Italien, Malta, Kroatien und Rumänien)

1.3. Wie viele Universitäten in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) bieten einen Master für Germanistik an?

1.4. Wie viele Auslandsgermanisten studieren in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland)?

1.5. Wie viele Studenten in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) machen einen Masterstudiengang für Germanistik?

1.6. Wie viele Lehrende gibt es für die deutsche Sprache im akademischen Bereich in der europäischen Union?

2. Der aktuelle Stand der akademischen Studiengänge Germanistik weltweit (2010 Nummerierung: 1g-1l)

2.1. Wie viele Länder weltweit bieten ein Germanistikstudium an? **86 (-EU) + 25 (EU) = 111**

2.2. Wie viele Universitäten weltweit bieten ein Germanistikstudium an? **3787 (-EU) + 1129 (EU)**

- 50 Germanistische Institutspartnerschaften zwischen deutschen und ausländischen Instituten der Germanistik in Mittelosteuropa, Afrika, Asien und Lateinamerika (www.daad.de/gip)
- 800 Germanistik-Fachabteilungen (germanistik.net 2010)
-

2.3. Wie viele Universitäten weltweit bieten einen Masterstudiengang für Deutsch (Germanistik)? no data

2.4. Wie viele Studenten studieren weltweit Deutsch im akademischen Bereich? 1.335.343 (inkl EU)

- alle Schüler, Studenten, EWB
  - o **15,4 Mio** weltweit
  - o **9,4 Mio** in Europa (inkl EU)
  - o **8,3 Mio** nur EU
  - o **Info: GI!**

2.5. Wie viele Studenten machen weltweit einen Masterstudiengang Germanistik? no data

2.6. Wie viele Lehrende gibt es weltweit für Deutsch im akademischen Bereich? ca 20.000 (- EU)

davon deutsche Entsandte

- **ca 450** Lektoren des DAAD (www.daad.de/lektoren)
- **ca 850** Ortslektoren des DAAD (www.daad.de/ortslektoren)
- **239** (2017) Sprachassistenten an Hochschulen in 75 Ländern (www.daad.de/sprachassistenten)

Anmerkung DAAD (Bericht 2017, S.82): weltweit fehlende Lehrkräfte für deutsch, Dhoch3 kostenloses Programm akademische Ausbildung von Deutschlehrenden über Moodle

3. Der aktuelle Stand der deutschen Sprachförderung im schulischen Bereich in der europäischen Union? (neue Frage)

3.1. Wie viele Länder in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) bieten Deutsch in Schulen an? 27 (+Österreich)

3.2. Wie viele Schulen in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland) bieten Deutsch an? 41.486

3.3. Wie viele Schüler lernen Deutsch in der europäischen Union (außerhalb von Deutschland)?

alle Deutschlerner: 8,4 Mio (Datenerhebung 2015) / 9.4 Mio (Bericht 2016 Bundesregierung)

An den Europäischen Schulen und den „Anerkannten Europäischen Schulen“ wird die deutsche Sprache sowohl als Hauptsprache in den deutschen Sprachabteilungen als auch als Fremdsprache unterrichtet. In den deutschen Sprachabteilungen der Europäischen Schulen waren im Berichtsjahr nach Englisch und Französisch die meisten Schülerinnen und Schüler vertreten (rund 4.400 von insgesamt rund 27.000 Kindern). (20.Bericht AKBP S.23)

Deutsch als Fremdsprache: Die Förderung der deutschen Sprache im Ausland ist ein wesentlicher Bestandteil der Auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik. Mit den hauptsächlich jungen Deutschlernenden – derzeit **15,4 Millionen** weltweit, davon **87 % an Schulen** – gewinnt Deutschland für die Zukunft verlässliche Partner in Politik, Wirtschaft, Wissenschaft, Bildung, Kultur und Forschung. Mit **9,4 Millionen Deutschlernern stellen die europäischen Nachbarländer** den zahlenmäßig größten Anteil, gefolgt von den ehemaligen **GUS-Ländern mit 3,1 Millionen Lernern**. Gleichzeitig zeichnet sich eine stetig wachsende Nachfrage nach Deutsch als Fremdsprache (DaF) in Schwellenländern Lateinamerikas, Nord- und Subsahara-Afrikas, des Nahen und Mittleren Ostens und Süd- und Südostasiens ab. (20.Bericht AKBP S. 22 ff)

3.4. Wie viele Deutschlehrer gibt es an Schulen in der europäischen Union? [wird nicht erhoben – Eurostat – neuer Bericht Datenerhebung 2020](#)

4. Der aktuelle Stand der deutschen Sprachförderung im schulischen Bereich weltweit (neue Frage)

4.1. Wie viele Länder weltweit (außerhalb der EU) bieten Deutsch an Schulen an? 83 (entweder liegen keine statistischen Angaben vor (USA) oder es gibt kein Angebot (Sudan) von Fall zu Fall: zu Belarus, Kongo, Libanon, Nepal, Nigeria, Pakistan, Sudan, Turkmenistan, USA) – [BZ-Artikel 11.07.18 zur Deutscholympiade in Freiburg: USA 20 % aller US-Bürger lernen eine Fremdsprache, davon 400.000 Deutsch](#)

4.2. Wie viele Schulen weltweit (inklusive EU) bieten Deutsch an?

- einheimische Schulen
  - 95.000 Schulen mit Deutsch im Regelunterricht (GI Jahrbuch 2017 Schätzung aus unterschiedlichen Quellen): die Gesamtheit aller Schulen weltweit, die DaF anbieten. Die 2000 PASCH-Schulen zu denen DSP, DSD, FIT und Deutsche Auslandsschulen gehören, sind inklusive.
  - Deutsch-Profil-Schulen (DPS) mit einem ausgeprägten deutschen Unterrichts- und Abschlussprofil / Unterricht Fach Deutsch + mindestens ein deutschsprachiges Fach (CLIL = DFU –Deutschsprachiger Fachunterricht): insgesamt 25 - Albanien (1) – Bulgarien (1)- Estland (1) - F (9) – I (7) – Lux (1) – Rumänien (2) – Spanien (2) – Tschechien (1) – Südafrika (1)
  - DSD-Schulen = von ZfA betreute einheimische Schulen, die zum DSD (Deutsches Sprachdiplom) führen: 1.100 (seit 2008 von 440 auf 1.100)
  - FIT-Schulen (Goethe-Institut / Netzwerk PASCH / Goethe-Zertifikate): 600 (2017)
- Deutsche Auslandsschulen (ZfA): 140 (seit 2008 von 117 auf 140)
- PASCH-Schulnetzwerk ([pasch-website überprüfen](#)): 500 (2008) – 1.900 (2016) + 354 Partnerschulen in Deutschland + DT als lingua franca

Das PASCH-Schulnetzwerk ist seit 2008 von ursprünglich rund 500 auf derzeit knapp 1.900 PASCH-Schulen mit rund 600.000 Schülerinnen und Schülern gewachsen. Zum PASCH- Netzwerk gehören 140 Deutsche Auslandsschulen und 1.123 von der Zentralstelle für Auslandsschulwesen (ZfA) betreute Schulen, die zum Deutschen Sprachdiplom führen. Ebenfalls Teil von PASCH sind 587 FIT- Schulen, betreut vom Goethe-Institut (GI), in denen das Fach Deutsch auf- und ausgebaut wird und die Schülerinnen und Schüler Deutschprüfungen auf dem Sprachniveau A1-A2 ablegen. In Deutschland gehören 354 Partnerschulen zu PASCH. Diese Schulen verstehen sich als Teil einer weltweiten Lerngemeinschaft, in der Schüler wie Lehrerschaft Lehrinhalte, Prüfungsthemen und Projektideen virtuell austauschen. (20.Bericht AKBP S.23)

4.3. Wie viele Schüler weltweit (außerhalb der EU) lernen Deutsch? 5 Mio (-EU) + 8,4 (EU) = 13,4 MIO (Daten 2015) – 15,4 Mio (Jahrbuch 2017 GI) => [davon 475.000 ZfA-Schüler \(nicht zusätzlich addieren\)](#)

4.4. Wie viele Lehrkräfte weltweit (außerhalb der EU) unterrichten Deutsch?

GI 3000 Lehrkräfte – nicht unterschieden nach Nationalität und nicht entsandt wie beim DAAD, auf dem örtlichen Arbeitsmarkt gesucht

- an den regulären nationalen Schulen: ?
- an Deutschen Auslandsschulen – DSD-Schulen und Profilschulen (ZfA): ? auch entsandte Lehrer, weil sie auch Abitur anbieten
- an Goethe-Instituten: keine Entsandten, Lehrkräfte-vor-Ort deutscher u ausländischer Staatsangehörigkeit.
- Deutschlehrkräfte an regulären Schulen sind bisher nicht erfasst, werden erst mit der nächsten Umfrage abgefragt. Lehrkräfte an Auslandsschulen müsste die ZfA erheben. GI schwierig zu erheben.

5. Wie sieht die Förderung Deutschlands für den Deutschunterricht an Universitäten und Schulen sowohl in der europäischen Union als auch weltweit aus? (2010 Nummerierung: 2a – 2k)

Quelle: 20.Bericht zur auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik (AKBP) der Bundesregierung www.dipbt.bundestag.de

5.1. Wie wird die Deutschförderung vom Auswärtigen Amt organisiert?

Bei der Förderung von DaF im Ausland spielen die Mittler- und Partnerorganisationen des Auswärtigen Amtes eine besondere Rolle, insbesondere das Goethe-Institut (GI), die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA), der Deutsche Akademischen Austauschdienst (DAAD) und der Pädagogische Austauschdienst (PAD), sowie die Robert-Bosch-Stiftung, die Hertie-Stiftung oder die Stiftung Mercator. Das GI erreicht über Maßnahmen der Bildungskoooperation Deutsch rund 95.000 und damit ca. 90 % aller Schulen mit Deutschunterricht weltweit und garantiert so die Breitenförderung von DaF. Besonderes Engagement ist vor allem dort gefordert, wo die deutsche Sprache in starkem Wettbewerb zu anderen Fremdsprachen steht, wie beispielsweise Spanisch oder Chinesisch/Mandarin in den USA. Um sich dort enger mit Bildungsministerien in einzelnen Bundesstaaten abzustimmen, wurde eine Mustervereinbarung zur Unterstützung der Arbeit von Beraterinnen und Beratern für den Unterricht von ZfA und GI sowie zur weiteren Kooperation mit DAAD und PAD entwickelt. Für weitere Unterstützung sorgt die neue Plattform www.deutschberaterusa.com. (20.Bericht AKBP)

Die Förderung von DaF ist keine „Einbahnstraße“. Je mehr Menschen wir für die deutsche Sprache gewinnen, umso mehr stärken wir den Studien-, Wirtschafts- und Wissenschaftsstandort Deutschland. Zahlreiche PASCH- Absolventen studieren nach ihrer Schulzeit in Deutschland oder sind in ihren Heimatländern für deutsche Unternehmen tätig. Über die Kombination von Deutschunterricht und beruflicher Bildung wird darüber hinaus ein wichtiger Beitrag zur Bekämpfung des Fachkräftemangels sowohl in Deutschland als auch im Ausland geleistet. Mit dem Ziel der grenzüberschreitenden Verzahnung von (Berufs-) Schulen und Unternehmen wurde im September 2016 die deutsch-französische Internetplattform „Schulen und Unternehmen“ geschaffen.

5.2. Gibt es eine finanzielle Förderung durch Subventionen? Ja

5.3. Welche Subventionsprogramme gibt es? s.5.5.

5.4. Was für ein Budget ist vom AA vorgesehen? Im Haushalt 2016 wurden für acht vom Auswärtigen Amt institutionell geförderte **Mittlerorganisationen finanzielle Mittel in Höhe von insgesamt 437,5 Mio. Euro (50,8 %)** bei Kapitel 0504 für Personalkosten, Ausstattung, operative Mittel, Programmarbeit und Investitionen veranschlagt. Auf das Goethe-Institut entfielen hiervon 217 Mio. Euro. Die Projektförderung finanzierte das Auswärtige Amt mit 127,5 Mio. Euro (14,8 %). Neben Kulturprojekten werden hieraus auch Stipendien- und Austauschprogramme des Bereichs Wissenschaft und Hochschulen finanziert. Die finanziellen Mittel im Zusammenhang mit den verschiedenen Schultypen des Auslandsschulwesens und für die Vorhaben der internationalen Zusammenarbeit im schulischen

Bereich (Schulfonds) beliefen sich 2016 auf 246 Mio. Euro (28,6 %). Zuwendungen für Bauprojekte sind darin nicht enthalten. Darüber hinaus wurde aus Kapitel 0502 die Deutsch-Israelische Gesellschaft mit insgesamt 509.000 Euro gefördert (davon entfielen 334.000 Euro auf die institutionelle Förderung). Angesichts der Zunahme von krisenhaften Entwicklungen und der wachsenden Einschränkung von Presse- und Meinungsfreiheit in vielen Ländern der Welt wurden die Mittel der Deutschen Welle (DW) in den letzten Jahren kontinuierlich erhöht. Von der BKM wurde die DW im Berichtsjahr mit 325,1 Mio. Euro finanziert. (Bericht S.9.)

Anmerkung Goethe-Institut: 227 Mio (Jahrbuch 2017) = 2,37 € pro Bundesbürger

5.5. Wie unterstützt Deutschland den auswärtigen Deutschunterricht an Universitäten und Schulen inhaltlich? Werden zum Beispiel Lehrerfortbildungsprogramme (im In- und Ausland) angeboten? Werden methodisch-didaktische Werkzeuge für den fremdsprachigen Deutschunterricht entwickelt? Werden Deutschkurse für ausländische Studierende in Deutschland angeboten?

Der Ausbau von digitalen Informations- und Sprachlernangeboten sowie Lehrerfortbildungsformaten wurde im Berichtszeitraum von den genannten Mittlerorganisationen vorangetrieben und verstärkt. Auf der Plattform www.pasch-net.de finden sich sowohl Fortbildungsmodul für Lehrerinnen und Lehrer sowie prüfungsvorbereitende Unterlagen für Deutschlerner. Unterrichtsbegleitende oder prüfungsvorbereitende Materialien werden von mehreren Mittlerorganisationen, darunter der Deutschen Welle und dem TestDaF-Institut, online gestellt. Damit wird eine didaktisch und inhaltlich aktuelle und weitreichende Versorgung von Schulen, Universitäten und Sprachinstituten gewährleistet sowie eine zunehmende Anzahl autonom Lernender gefördert.

DAAD

Gesamtförderung Sprache und Kultur: 8116 ausländische Geförderte und 16.416 inländisch Geförderte

Förderungsprogramme Germanisten / Deutschlehrender Hochschulen und Schulen

- für Ortslektoren an ausländischen Hochschulen Materialien und Fortbildungen (www.daad.de/ortslektoren)
- Dhoch3: kostenlose Online-Studienmodule zur Unterstützung der akademischen Ausbildung künftiger Deutschlehrender an Schulen und Hochschulen weltweit (www.daad.de/dhoch3)
- Sprachkurse: DAAD-Jahresstipendiaten erhalten bis zu sechsmonatige Intensivsprachkurse in Deutschland und können sich bereits in ihrem Heimatland über die Deutsch-Uni online (www.deutsch-uni.com) vorbereiten.
- Germanistische Institutspartnerschaften: Derzeit befinden sich über 50 Partnerschaften zwischen deutschen und ausländischen Instituten der Germanistik in Mittelosteuropa, Afrika, Asien und Lateinamerika in der Förderung durch den DAAD (www.daad.de/gip).
- Förderung von Fachverbänden: Der DAAD unterstützt ausländische Germanistenverbände bei der Ausrichtung und Finanzierung von fachpolitischen Konferenzen.

Förderungsprogramme Studierender aller Fakultäten

- Hochschulsommerkurse: Für ausländische Studierende aller Fakultäten schreibt der DAAD jedes Jahr Stipendien für Kurse zur Sprache, Kultur und Landeskunde an deutschen Hochschulen aus (www.daad.de/sommerkurse). 2000 Stipendiaten in 114 Ländern (Bericht 2017)
- Deutschsprachige Studiengänge im Ausland: In Mittelosteuropa und der Gemeinschaft unabhängiger Staaten (GUS) fördert der DAAD derzeit 32 deutschsprachige Studiengänge, v.a. in den Wirtschafts- und Ingenieurwissenschaften (www.daad.de/dsg).

- Zentren für Deutschland- und Europastudien: An 20 Zentren weltweit sowie in einigen interdisziplinären Projekten unterstützt der DAAD die Forschung und Lehre über Deutschland und Europa (www.daad.de/deutschlandzentren).
- TestDaF: Um ausländischen Studierenden weltweit eine einheitliche und transparente Deutsch-Prüfung für den Hochschulzugang zu ermöglichen, hat der DAAD maßgeblich an der Entwicklung des TestDaF mitgewirkt. (www.testdaf.de)

Goethe-Institut (www.goethe.de)

- Zentrale in München, Hauptstadtbüro in Berlin, 159 Institute in 98 Ländern und zusätzliche Kooperationen mit geeigneten Partnern im Ausland: Kulturgesellschaften, **Goethe-Zentren***, Lesesäle, Dialogpunkte, Informations-Lernzentren, Sprachlernzentren, Prüfungskooperationspartner
- *Goethe-Zentren haben einen Kooperationsvertrag mit dem Goethe-Institut abgeschlossen. Sie sind verpflichtet, ihre Sprach- und ulturarbeit nach den Grundsätzen und Qualitätsmaßstäben des Goethe-Instituts zu gestalten. Sie erhalten eine jährliche Projektförderung (**Höhe? =**
-
- [Das Goethe-Institut ist keine Schule, bietet aber außerschulische Kurse für Jugendliche und Erwachsene an.](#)
- [Goethe-Institute haben seit 2015 weltweit inklusive BRD eine Zuwachsrate von 20%. Sprachkurse an 159 Instituten in 98 Ländern \(inkl EU\) – 278.000 Teilnehmer \(Jahrbuch 2017\)](#)

Fortbildungsprogramm Deutschlehrender Hochschulen, Schulen (Primar- und Sekundarstufe)
12.300 ausländische Lehrkräfte haben 2016-17 an Fortbildungen teilgenommen (Jahrbuch 2017)

- Fortbildungen Online und in Deutschland
  - o Deutsch für Kinder (DaF / DaZ)
  - o Deutsch für 12-19-Jährige (DaF / DaZ)
  - o Deutsch für Erwachsene (DaF / DaZ)
  - o Mediendidaktik
  - o Landeskunde
  - o Train the trainer
  - o Sprachkurse: Deutsch für Lehrkräfte
  - o Interkulturelle Trainings
  - o Zertifizierungen / Akkreditierungen in Zusammenarbeit mit dem Bundesamt für Migration und Forschung (BaMF): Zulassung Integrationskurse Deutsch für Migranten /DaZ)
  - o maßgeschneiderte Fortbildungsangebote auf Anfrage
  - o Kosten: 1 Woche: 1375,- € // 2 Wochen: 2095,- €
- Aus- und Fortbildungsprogramm **DLL-Deutsch Lehren lernen** in Zusammenarbeit mit Wissenschaftlern für Lehrende DaFim Primarbereich, in der Sekundarstufe und in der Erwachsenenbildung und DaZ, auch ohne Germanistik- oder DaF-Studium
  - o Online-Programme
  - o in Deutschland als Selbstzahler oder mit finanzieller Unterstützung (EU-Förderprogramm Erasmus+ oder Stipendium des Goethe-Instituts)
  - o weltweit (NL – B direct über die Goethe-Institute Brüssel und Amsterdam)
  - o speziell für Nordamerika Teacher Training
- [Förderung durch einzelne Stipendien GI an : Höhe = ca?](#)
  - o Kosten Kursprogramm (Unterricht und Exkursionen)
  - o Unterkunft + Frühstück
  - o 1 Mahlzeit/Kurstag
  - o Kranken-, Unfall-, Haftpflichtversicherung / Rücktransport im Krankheitsfall

- o Öffentliche Verkehrsmittel (An- und Abreise zum Kursort nicht)
- Finanzielle Förderung von Lehramtspraktika für deutsche Studenten aller Fächer und Schulformen im Ausland mit Stipendium (Programm Schulwärts!)
  - o an vom GI betreuten Schulen für MINT-Fächer (Mathe, Informatik, Naturwissenschaft und Technik) CLIL: bilingualer fach
  - o 2015-2018 162 Stipendiaten in 26 Ländern / 100 Stipendiaten (2017)
  - o 1000 € (RK, Visum, Versicherung, Inpfung,...) + 500€ / Monat => Praktikum 2Mt = 2000,-€, 4 Mt = 3000,-
  - o
- Sympathiewerbung:
  - Schüler motivieren an der Schule DT zu lernen! Mit Unternehmen vor Ort in der Nachbarschaft etw organisieren (vgl mit Belarus – NL Unternehmen) bessere Berufschancen. Mythos DEU als Technik- Ingenieurland als Motiv – Praktikanten – Referendariate mit Muttersprachlern, Kontakt zur Ziellandsprache.
  - Schulen überzeugen DE anzubieten (bildungsbehörden, Schulleiter)
  - Lehrer Werkzeug an die Hand geben um Schüler zu motivieren – und Kontakt zu Muttersprachlern, selber n BRD fahren, dort studieren

FADAF

- Forschungsförderung durch Informationen über Forschungsprojekte, Unterstützung bei Beschaffung von Drittmitteln, Initiierung neuer Forschungsprojekte
-
- gemeinsame Förderprogramme FadaF und Daad
  - o Fortbildung für DaF- und Germanistikdozenten in Kooperation mit dem DAAD (Finanzierung / Lektorenprogramm: Reisekostenpauschale, Tagungsgebühren IDT)
  - o Treffen für Auslandsgermanisten
- Nachwuchstagungen DaF/DaZ "DaF/DaZ-Forschung interdisziplinär" Mannheim, 2017
  - o 60 Nachwuchswissenschaftlern (Deutschland, Österreich, Schweiz, Italien, **Belgien**, Russland, Kasachstan, Usbekistan, Aserbeidschan, Japan, Algerien und China)

Übersicht Finanzielle Förderung zum Vergleich mit Angaben aus der Studie von 2010

Subventionsprogramme 2010	Angaben Studie (Taalunie 2010)	Angaben 2018	Kommentar
Netzwerkverbände mit ausländischen Universitäten	25.000 € Budget pro Jahr: 1,7 Mio		
Einrichtung von Studiengängen in Ost-Europa	1,3 Mio		
Einrichtung von DaF-Kursen (Kairo, Amman)	300.000 pro Uni		
Stipendien Sprachassistenten	1200-1500 € / Mt Budget: 1,3 Mio (100 Assistenten)		
Centres for German and European Studies (DAAD)	15 weltweit, davon 6 in Europa 250.000€/Jahr für jedes Institut Budget: 3.750.000 € (EU: 1.500.000 €)		
Deutschlehrerkonferenzen	300.000 €		

Structured semester scholarships für Auslandsgermanisten	650€ /Mt + Studienmaterialien, RK und Versicherung		
Goethe-Institut: Stipendien zur Anschaffung von Büchern für Bibliotheken	keine		
Stipendien für Deutschkurse (DAAD)	?		
Stipendien für Deutschkurse (GI)	?		
Fortbildung DAAD-Lektoren	Budget: 200.000 – 400.000 €		
weitere Subventionsprogramme?			

5.6. Unterstützt Deutschland den auswärtigen Deutschunterricht an Universitäten und Schulen auf noch andere Weise, als bereits oben erwähnt wurde? Wie zum Beispiel durch Buchveröffentlichungen, spezielle Autorenprogramme, usw?

Netzwerk Deutsch (Kooperation mit Botschaften)

1. Zentrales Netzwerk DT in Berlin: AA und die zentralen Mittlerorg DAAD, GI, ZfA, DAG, TestdaF (Datenerhebung 2015 + strategische Grundfragen, Pasch, Schwerpunkte Deutschförderung, Trend positiv od negativ, Schwerpunktländer aussuchen, China(!))
2. lokale Netzwerke in jedem Land: Botschaft – Generalkonsulat laden Mittler vor Ort ein: DAAD, GI und ZfA + erweiterte Runde: Auslandsschulen, ev. kath Gemeinden, Handwerkskammern => zB China: Lehrermangel beheben – Kooperationen mit Unis – Masterstudiengänge in Kooperation mit dem DAAD zB DLL // Lehrerfortbildung wichtigstes Instrument für GI -

Im "Netzwerk Deutsch" arbeiten öffentlich finanzierte Institutionen zusammen, um die deutsche Sprache im Ausland zu fördern. Unter der Koordination des Auswärtigen Amtes und der örtlichen Botschaften stimmen die Partnerorganisationen DAAD, Goethe-Institut und Zentralstelle für das Auslandsschulwesen ihre Strategien und Aktivitäten in den verschiedenen Regionen aufeinander ab. Unter anderem führen diese Institutionen im 5-jährigen Rhythmus eine Erhebung zu Deutschlernerzahlen weltweit durch. Die Ergebnisse der letzten Erhebung wurden in der Broschüre „Deutsch als Fremdsprache weltweit. Datenerhebung 2015 (PDF, 3.3 MB) [/medien/der-daad/unsereaufgaben/deutschesprache/pdfs/daad_germanistik_netzwerkdeutsch_datenerhebung_2015.pdf]“ veröffentlicht.

Beispiel TestDaF (Test Deutsch als Fremdsprache)

Die Gesellschaft für Akademische Studienvorbereitung und Testentwicklung e. V. mit dem TestDaF-Institut und der Deutsch-Uni Online hat sich zu einem integralen Bestandteil der Auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik entwickelt. Ihre Expertise in wissenschaftlichen und praktischen Fragen des Prüfen und Testens, in der Überprüfung der Studieneignung sowie im mediengestützten Lernen ist anerkannt. Dies drückt sich auch darin aus, dass g.a.s.t. seit 2014 gemeinsam mit dem DAAD, dem Goethe-Institut, der Deutschen Welle, dem Pädagogischen Austauschdienst und der Zentralstelle für das Auslandsschulwesen zu den Mittlerorganisationen gehört, die das Auswärtige Amt im „Zentralen Netzwerk Deutsch“ beraten und sich aktiv an der Förderung der deutschen Sprache weltweit beteiligen. (Jahresbericht 2016)

- Prüfungsformate im DaF-Bereich
- TestDaF - Test Deutsch als Fremdsprache
- DSH - Deutsche Sprachprüfung für den Hochschulzugang
- [Großes Deutsches Sprachdiplom \(GDS\), Kleines Deutsches Sprachdiplom \(KDS\), ZOP \(Zentrale Oberstufenprüfung\), des Goethe-Instituts](#)
- Sprachnachweis Hochschulzugang www.sprachnachweis.de

Goethe-Institut Zertifikate: 1300 pro Tag weltweit, insgesamt 484.0000 Prüfungen an Goethe-Instituten und Partnerinstituten (Jahrbuch 2017)

PASCH = Initiative Schulen: Partner der Zukunft

PASCH verbindet ein weltumspannendes Netz von mehr als 2.000 PASCH-Schulen mit besonderer Deutschlandbindung. Das Goethe-Institut betreut rund 600 PASCH-Schulen in den nationalen Bildungssystemen von über 100 Ländern. Im Februar 2008 rief das Auswärtige Amt die Initiative „Schulen: Partner der Zukunft“ (PASCH) ins Leben. PASCH wird vom Auswärtigen Amt koordiniert und gemeinsam mit der Zentralstelle für das Auslandsschulwesen, dem Goethe-Institut, dem Deutschen Akademischen Austauschdienst und dem Pädagogischen Austauschdienst der Kultusministerkonferenz umgesetzt. Vier Leitgedanken bestimmen die Ausrichtung von PASCH:

1. Perspektiven durch Bildung,
2. Horizonterweiterung durch Mehrsprachigkeit,
3. Zugang zu Sprache und Bildung und
4. gemeinsames Angehen von Zukunftsproblemen als internationale Lerngemeinschaft

Das wichtigste Instrument der Förderung von DaF im Ausland ist die Initiative „Schulen: Partner der Zukunft“ (PASCH). Über den Sprachunterricht fördern wir Bildungsbiographien mit starkem Deutschlandbezug. In vielen Fällen beginnt die Begegnung mit der deutschen Sprache und Kultur bereits im Kindergarten und setzt sich über die Schulzeit bis zum Studium oder in den Beruf fort. Neben der schulischen Bildung vermittelt der Unterricht ein aktuelles Deutschlandbild, einschließlich unserer Wertevorstellungen, stärkt den interkulturellen Dialog und fördert das Verständnis von- und füreinander. Direkte Kontakte mit Muttersprachlern beispielsweise im Rahmen der Programme „Schulwärts“ oder „kulturweit“ vermitteln zusätzliche authentische Eindrücke und wirken nach Ergebnissen einer im Berichtsjahr durchgeführten Evaluation der PASCH-Initiative besonders nachhaltig. (20. Bericht AKBP)

Deutsche Welle und Deutsche Welle Akademie

- kostenlos Deutsch lernen online
- Materialien für den Deutschunterricht
- Communitys Facebook und Twitter
- Deutsche Welle: Nachrichten aus Deutschland und aller Welt in vielen Sprachen (auch langsam gesprochene Nachrichten auf deutsch)

[Goethe-Institut](#) Der Ausbau von digitalen Informations- und Sprachlernangeboten sowie Lehrerfortbildungsformaten wurde im Berichtszeitraum von den genannten Mittlerorganisationen vorangetrieben und verstärkt. Auf der Plattform www.pasch-net.de finden sich sowohl Fortbildungsmodulare für Lehrerinnen und Lehrer sowie prüfungsvorbereitende Unterlagen für Deutschlerner. Unterrichtsbegleitende oder prüfungsvorbereitende Materialien werden von mehreren Mittlerorganisationen, darunter der Deutschen Welle und dem TestDaF-Institut, online gestellt. Damit wird eine didaktisch und inhaltlich aktuelle und weitreichende Versorgung von Schulen, Universitäten und Sprachinstituten gewährleistet sowie eine zunehmende Anzahl autonom Lernender gefördert. Gleichzeitig begegnet das digitale Angebot dem Deutschlehrermangel. Über Projektfinanzierung unterstützt das Auswärtige Amt die

Entwicklung und den Einsatz dieser digitalen Sprachlernprogramme für Nutzerinnen und Nutzer unterschiedlicher Bildungsniveaus und Altersstufen.

Projekt „Kinderuniversität“ für den russischen Sprachraum ([Goethe-Institut](#)): Mit Bildungsinhalten aus der Lebenswelt der Kinder (Familie, Natur und Umwelt oder Technik und Experimente) wurde die Neugierde von Kindern im Alter von 8-10 Jahren an Deutschland und an der Welt des Wissens geweckt; gleichzeitig wurde mit Sprachelementen ihr Deutschlernprozess begleitet. (20.Bericht AKBP S.23)

Europanetzwerk DEUTSCH

Das Auswärtige Amt und das Goethe-Institut fördern mit dem Programm Europeanetzwerk Deutsch die deutsche Sprache als Arbeits- und Verfahrenssprache in den Europäischen Institutionen und unterstützen ein aktives europäisches Netzwerk. Sie laden zu einem exklusiven Sprachkurs nach Deutschland ein. Das Programm richtet sich sowohl an Bedienstete der EU-Institutionen in Brüssel und Luxemburg als auch an Ministerialbeamte mit Arbeitskontakten zur EU aus den EU-Mitgliedsstaaten, Norwegen, Island und den Beitrittskandidatenländern,

- die für ihre berufliche Tätigkeit ihre deutschen Sprachkenntnisse verbessern möchten,
- die Deutsch bereits auf gehobenem Sprachniveau (B2-C1) beherrschen,
- deren Aufgabenbereich einen direkten EU-Bezug hat,
- die Arbeitskontakte zu EU-Institutionen haben.

Goethe-Institut (Jahrbuch 2017): Bibliotheksportal online (130.000 Ausleihen); Bibliotheken in den Goethe-Instituten + Bibliotheksbusse: 1 Mio Besucher, 80.000 Medien)

[Unterstützung der Deutschlehrerverbände noch intensivieren](#)

5.7. Werden Deutschlehrer (native speakers) an Universitäten und Schulen in der europäischen Union entsandt und wer zahlt deren Gehälter und Unkosten?

- DAAD: ca 450 „deutsche“ Lektoren an Universitäten in 102 Ländern– Förderung in Form einer Ausgleichszulage zum Ortsgehalt der aufnehmenden Universität
- [GI: Entsandte Mitarbeiter sind in Führungspositionen: sind nicht als Sprachlehrkräfte – weder an GI noch an Schulen tätig.](#)
- [ZfA: Zuwendungen für deutsche Lehrkräfte an ausländischen Schulen](#)

5.8. Oder bevorzugt Deutschland lokale, nicht-muttersprachliche Lehrkräfte an den ausländischen Universitäten und Schulen, die in dem jeweiligen Land ausgebildet wurden? Werden diese Lehrkräfte finanziell unterstützt?

- DAAD: 750 Ortskräfte als Lektor an Universitäten – keine Aufstockung des Gehalts (Studie Taalunie 2010)
- [GI – Ortskräfte an Goethe-Instituten: Gehalt nach ortsüblichen Tarifen. GI entsendet keine Lehrkräfte an nationale Schulen, sondern bildet die nationalen Lehrkräfte fort.](#)
- [GI unterstützt Lehrkräfte an Schulen, Universitäten durch Fortbildungsmaßnahmen vor Ort und Einladung ins Ausland. Nicht gehaltsmäßig!](#)

5.9. Sucht sich Deutschland bestimmte Länder (in der EU) aus, wo Deutsch unterrichtet werden sollte im akademischen Bereich oder an Schulen? Über welche Instrumente verfügt Deutschland, um diesen Deutschunterricht an Universitäten oder Schulen zu etablieren?

- DAAD: weltweit aktiv; Eine interessierte Universität kann vom DAAD unterstützt werden, wenn die Universität Deutschprogramme und Studiengänge finanziert.
- GI: weltweit aktiv. Wo liegt der Fokus momentan? Welche Institute werden geschlossen? Welche neu eröffnet? [Jahrbuch neue Institutionen eröffnet!](#)

5.10. Richtet Deutschland Lehrstühle für die Deutsche Sprache und Literatur in anderen Ländern der EU ein? NEIN

Anmerkung (DAAD, Bericht 2017):

- Förderung ausländischer Hochschulgründungen in Partnerschaft mit Deutschland (Ägypten, Jordanien, Oman, Kasachstan, Vietnam, Türkei, Mongolei, Ungarn, Algerien)
- Förderung binationaler Projekte: 39 (Beispiele Bericht 2017, S.42)

5.11. Welche Organisationen oder Institutionen in Deutschland sind für die auswärtige Förderung der deutschen Sprache hauptsächlich verantwortlich?

Mittlerorganisationen des Auswärtigen Amtes zur Deutschförderung im Ausland

Auswärtiges Amt (AA) Referat 610 Abt. Kultur und Kommunikation - Förderung der deutschen Sprache, Partnerschulinitiative PASCH) – Frau Bennemann: 030-18172530, 610-rl@auswaertiges-amt.de, „Bei der Förderung von DaF im Ausland spielen die Mittler- und Partnerorganisationen des Auswärtigen Amtes eine besondere Rolle, insbesondere das Goethe-Institut (GI), die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA), der Deutsche Akademischen Austauschdienst (DAAD) und der Pädagogische Austauschdienst (PAD), sowie die Robert-Bosch-Stiftung, die Hertie-Stiftung oder die Stiftung Mercator.“ (20.Bericht zur AKPB der Bundesregierung 2016 S.23)

- DAAD = Deutscher Akademischer Hochschuldienst (Referat Germanistik, deutsche Sprache und Lektorenprogramm; Internationalisierung im Hochschulbereich) – Frau Lüdtkke: 0228882-579, Luedtke@daad.de, www.daad.de
- Goethe-Institut www.goethe.de - **Ansprechpartner?**
- Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA) www.auslandsschulwesen.de
- Pädagogischer Austauschdienst (PAD), Kultusministerkonferenz (KMK): www.kmk-pad.org internationaler Austausch an Schulen; 90 Nationen; 1000 Sprachassistenten/Jahr
- Institut für Auslandsbeziehungen (IfA) www.ifa.de Kulturaustausch und Bildungspolitik weltweit
- DAG Deutsche Auslandsgesellschaft www.deutausges.de

Partnerorganisationen, Verbände, Institutionen, Kontaktpersonen

- Deutsche Welle www.dw.com und DW Akademie mit Sprachlernangeboten **Finanzierung:** Die DW Akademie finanziert ihre Projekte vorrangig aus Mitteln des Bundesministeriums für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (BMZ). Weitere

Mittelgeber sind unter anderem das Auswärtige Amt (AA), die Europäische Union (EU) und die Vereinten Nationen (UN).

- FADAF = Fachverband für Deutsch als Fremdsprache www.fadaf.de Geschäftsführer Annegret Mldeke
- TestDaF-Institut mit G.A.S.T. Gesellschaft für Akademische Studienvorbereitung und Testentwicklung www.testdaf.de
- IDS Institut für Deutsche Sprache www.ids-mannheim.de
- Gesellschaft für Deutsche Sprache (GdFS): www.gdfs.de
- Robert Bosch Stiftung www.bosch-stiftung.de [Robert-Bosch-Lektoren China – Südostasien an Hochschulen in Kooperation mit Gi u DAAD](#)
- Deutscher Germanistenverband www.germanistenverband.de
- IDV Internationaler Deutschlehrerverband, IDT Internationaler Deutschlehrertagung www.idvnetz.org
- Internationale Vereinigung für Germanistik (IVG) – Kongress 2015 Shanghai
- Deutsche Gesellschaft für Fremdsprachenforschung (DGFF)
- GATE_Hochschulmessen (DAAD + FaDaF): Werbung zum “Deutschlernen in Deutschland” www.uni-german.de

6. Was für Budgets sind für die Deutschförderung im akademischen und schulischen Bereich der europäischen Union und sonstwo auf der Welt vorgesehen?

6.0. Totales Budget weltweit (inkl EU) für 2018:

- Zwischenbericht 2017 Hertie-Studie: Die Ausgaben der Bundesregierung für AKBP beliefen sich im Jahr 2015 auf insgesamt **1,673 Mrd. Euro**. – und damit genauso viel wie die USA für Public Diplomacy bereitstellt (1,664 Mrd. Euro).

„Die finanziellen Mittel für die Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik (AKBP) der Bundesregierung beliefen sich 2016 auf insgesamt **1,767 Mrd. Euro**. Davon entfielen 861,6 Mio. Euro allein auf Kapitel 0504 – die Pflege kultureller Beziehungen zum Ausland; inkl. der weiteren Haushaltspositionen (z. B. Deutsches Archäologisches Institut) liegt der Anteil des Auswärtigen Amts bei fast 57 %. Die weiteren Mittel verteilen sich auf die Haushalte der Beauftragten der Bundesregierung für Kultur und Medien (BKM), des Bundesministeriums für Bildung und Forschung (BMBF), des Bundesministeriums für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (BMZ), des Bundesministeriums für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (BMFSFJ) und des Bundesministeriums des Innern (BMI).“ (Bundestag, 20.Bericht S.3)

„Im Haushalt 2016 wurden für acht vom Auswärtigen Amt institutionell geförderte **Mittlerorganisationen finanzielle Mittel in Höhe von insgesamt 437,5 Mio. Euro (50,8 %)** bei Kapitel 0504 für Personalkosten, Ausstattung, operative Mittel, Programmarbeit und Investitionen veranschlagt. Auf das Goethe-Institut entfielen hiervon 217 Mio. Euro. Die Projektförderung finanzierte das Auswärtige Amt mit 127,5 Mio. Euro (14,8 %). Neben Kulturprojekten werden hieraus auch Stipendien- und Austauschprogramme des Bereichs Wissenschaft und Hochschulen finanziert. Die finanziellen Mittel im Zusammenhang mit den verschiedenen Schultypen des Auslandsschulwesens und für die Vorhaben der internationalen Zusammenarbeit im schulischen Bereich (Schulfonds) beliefen sich 2016 auf 246 Mio. Euro (28,6 %). Zuwendungen für Bauprojekte sind darin nicht enthalten. Darüber hinaus wurde aus Kapitel 0502 die Deutsch-Israelische Gesellschaft mit insgesamt 509.000 Euro gefördert (davon entfielen 334.000 Euro auf

die institutionelle Förderung). Angesichts der Zunahme von krisenhaften Entwicklungen und der wachsenden Einschränkung von Presse- und Meinungsfreiheit in vielen Ländern der Welt wurden die Mittel der Deutschen Welle (DW) in den letzten Jahren kontinuierlich erhöht. Von der BKM wurde die DW im Berichtsjahr mit 325,1 Mio. Euro finanziert. (Bundestag, 20. Bericht S.9.)

((6.1. Totales Budget außerhalb der EU für 2018: nicht zu ermitteln))

((6.2. Totales Budget für die Länder der EU im Jahre 2018: nicht zu ermitteln))

6.3. Wurde das Budget seit 2010 erhöht? Um wie viel Prozent?

Zahlen aus der Studie (Taalunie 2010): 38 Mio (2008) – 43 Mio (2009) Worauf könnten sich die Zahlen beziehen? DAAD?

7. Was wurde konkret mittels der Förderung der deutschen Sprache in Europa und weltweit Ihrer Meinung nach erreicht? Welche Ziele wurden mehr oder weniger erfolgreich erreicht?

*Ich bedanke mich ganz herzlich für die Überprüfung und Ergänzung der Daten in diesem Fragebogen
Freiburg, 20.07.2018*

**Begriff Subvention => lieber von Förderprogrammen sprechen, denn ein Kulturauftrag des AA
Finanzierungsprogramme – und erwirtschaften 1/3 – Sprachkurse finanzieren d Einnahmen
(Jahrbuch)**

**1. Study 1: Study opportunities for the five languages at universities abroad
(Poland, Portugal, Germany, Sweden and Hungary)**

GERMANY

NB: Alle bedragen die de DAAD heeft doorgegeven zijn vertrouwelijk en alleen bestemd intern gebruik door de Nederlandse Taalunie (met uitzondering van het totaalbudget van €38 miljoen, dat de DAAD besteedt aan de promotie van het academisch onderwijs van de Duitse taal en literatuur in het buitenland.)

Sources :

- Susanne Lüdtke, DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst/German Academic Exchange Service) luedtke@daad.de, tel. +49 228 882-579
- website of the DAAD : www.daad.de/portrait/en/1.2.4.html, ook. jaarverslag 2008 : www.daad.de/portrait/service/publikationen/08978.de.html en statistieken m.b.t. Duits onderwijs in het buitenland : http://www.daad.de/de/download/broschuere_netzwerk_deutsch/DeutschlernerzahlenNetzwerk_Tabelle_2010.pdf.
- <http://www.fadaf.de/wiki/index.php?title=Hauptseite> (informatie m.b.t. de studie van Duits in Europa, deze site geeft echter veel onvolledige informatie, universiteiten dienen zelf eigen gegevens in te voeren en dat wordt niet altijd gedaan)
- document opgesteld door Prof. Dr. Gerhard Stickel, am Institut für Deutsche Sprache, stickel@ids-mannheim.de

Question 1

What is the state of affair of university-level German language and literature studies in the European Union?

1a How many countries in the European Union (outside the German speaking area) offer German language and literature courses at university level?

25

1b How many universities in the European Union (outside the German speaking area) offer German language and literature courses?

200

1c How many universities in the European Union (outside the German speaking area) offer a Masters programme?

There are no official numbers, this changes very often, impossible to give an estimation.

1d How many students study German at university level in the European Union (outside the German speaking area)?

Exact numbers are not available, according to the site

http://www.daad.de/de/download/broschuere_netzwerk_deutsch/DeutschlernerzahlenNetzwerk_Tabelle_2010.pdf, there are 168.278 students in the EU, but it does not give the numbers for a few countries which probably have a lot of students (like France, where 40 universities offer courses in German, Spain, Bulgaria, Estonia and Cyprus), so the real number might be twice as high.

1e How many students in the European Union follow a Masters programme (outside the German speaking area)?

Impossible to answer

1f How many teachers teach German at university level in the European Union (outside the German speaking area)?

In the EU there are 240 lektors sent and funded by DAAD and 300 local lektors. Local lektors are native speakers, who are not part of the permanent staff of a university department. If they respond to certain criteria (they should for example not teach for more than 5 years at a university) they might be part of the DAAD network and receive training and some support for teaching materials.

Besides these 540 lektors, there are a lot of teachers who don't receive any support from the DAAD, but there are no data available about the numbers and it is not possible to make an estimation.

1g How many countries world-wide offer German language and literature courses at university level?

120

1h How many universities world-wide offer German language and literature courses?

6470

1i How many universities world-wide offer a Masters programme in German?

Impossible to answer.

1j How many students study German at university level world-wide?

Probably around 2 million.

1k How many students follow a Masters programme in German world-wide?

Impossible to answer.

11 How many teachers teach German at university level world-wide?

About 20.000 (including 472 lektors and 750 local lektors)

2) In what ways does Germany support the teaching of German at universities, both in other European countries and world-wide?

2a Does Germany offer financial support for teaching posts/departments at universities in Europe and elsewhere in the world?

Yes

2b If so, does Germany have a grant programme for this purpose?

Yes

2c What kinds of funding does this programme offer?

- Funding for institutional German studies **partnerships with universities** in about 30 countries (Western European countries are excluded)
Budget available per project: in general €25.000 (but officially there is no limit)
Total budget per year : €1.7 million
- **Establishing degree courses** instructed in German – only for Eastern European countries
Total budget per year : €1.3 million
- **Language Assistants scholarship programme.** This enables young graduates (in Germany) who studied German studies or German as a foreign language to work together with *Lektors* and so gain practical teaching experience and intercultural skills.
Budget per scholarship: between €1200 and €1500 per month.
There are about 100 language assistants a year, so the total budget is about €1.3 million.
- **Support for "Centres for German and European Studies"** at outstanding universities.
There are 15 centres world-wide (6 in the EU, amongst others the Duitsland Instituut in Amsterdam). Not all centres offer german language courses, some only history, culture etc.
Budget : up to €250,000 per year, per centre.
Total budget about €3.750.000. Part of the budget which is spent in the EU : €1.500.000
- **Support for annual conferences organized by foreign associations of German university teachers.** These conferences are like a think-tank and discuss the possibilities and options to improve the teaching of German at universities abroad.
Budget : total budget per year : €300.000.

- **Support to build up a programme of German as a foreign language.** Support is temporarily and right now only offered to Amman and Caïro.
Budget : €300.000 each, so €600.000 in total

- **Structured semester scholarships for foreign Germanists**
Budget available per scholarship : €650 per month + book allowance + insurance and travel costs.
Total budget : not possible to answer.

- **Standard one-year and doctoral scholarships (not specifically for Germanists, also available for other students)**
Budget per scholarship : €750 per month + book allowance + insurance and travel cost.
Total budget : impossible to answer.

- **Scholarships for students who want to follow a one-month summer course in Germany.** The summer courses are organised by several universities in Germany.
Budget : not possible to answer.

- **Short term (3-6 months) and long term (1-5 years) lectureships (not specifically for Germanists, available for other courses as well)**
Budget : changes from year to year, no estimation possible.

- The Goethe-Institutes offer **grants to libraries to buy books**. University libraries can apply as well. This is a small programme. No amounts available at the DAAD.

2d What budget is available per funding opportunity?

Already indicated above

2e Does Germany support teaching posts/departments at universities in Europe content-wise? For example, does Germany organize refresher training or continuing education for teachers (in Germany or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Germany offer courses for foreign university students in Germany?

- See above : The DAAD does not organise itself any summer courses in Germany, but offers scholarships for some students who want to follow a summer course at a German university.

- The DAAD also provides **subject support and specialist continuing training for 'local' Lektors not placed by the DAAD.**
Budget : total budget for costs related to 'local' Lektors (training and teaching materials) : between €200.000 and €400.000.

2f Does Germany support teaching posts/departments at universities in Europe in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence?

- **DAAD Information Centres (ICs)** have been established wherever demand is particularly great to advice on study opportunities and scholarships, programme work and cultural mediation activities. Ideally, these centres are located at local Goethe Institutes.
- **Proficiency test** : Test for Academic Studies
Budget : the DAAD has contributed financially to the development of the test, but right now there are no costs involved anymore.

2g Does Germany send teachers (native speakers) to universities in Europe and if so, does it pay their salaries and expenses?

The DAAD sends 472 lektors to universities in 102 countries. The request comes from the universities and the lektors receive their salary from the university. The DAAD offers a supplement, which depends on the local conditions. In some countries, for example in Africa, this supplement can be substantial, but in Europe it is often low.

The total budget for the costs of the lektors is €21 million world-wide. It is not possible to indicate or estimate how much is spent in the EU.

2h Or does Germany prefer teachers at these universities to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Germany support these teachers financially?

The DAAD does not have a preference. In addition to the lecturers sent by the DAAD there are 750 'local' German lecturers hired directly by foreign universities, who don't receive a supplement on their salary. They get only technical support (books, films etc.) and training from the German side. Austria and Switzerland have similar practices.

These 'local' lecturers are not really 'local' though; the lecturer must be German and must have obtained his degree in Germany. Like the funded lecturers, the 'local' lecturers are supported with the aim not only to enhance the teaching/learning of German, but also to diffuse a positive image of Germany.

2i Has Germany made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes German courses to be offered at university level? If so, what instruments does it have to make universities offer German courses?

Though there is some emphasis on support for teaching and learning of German in European countries, in the USA, Japan, India, and China, in principle, coverage of the whole world is attempted. According to Susanne Lüdtke, the DAAD works with a 'bottom-up' approach; a foreign university should express its interest, willingness and financial engagement and the DAAD will react on that and offer its assistance. So the need and the requests of universities in a country/region influence the policy of the DAAD. If there exists a grant programme to establish

degree courses in Eastern Europe, this is because the demand in Eastern Europe is high.

2j Does Germany establish university chairs in other European Union countries?

No, but there are some long term lectureships (up to 5 years), mainly for countries in Africa, Asia and Latin-America + in Bulgaria, Romania and Poland (but this lectureship is also available for other study programmes, see 2c).

2k Which organizations in Germany are responsible for promoting the German language abroad at university level?

DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst)

The budget the DAAD works with comes from 3 ministries: the Federal Foreign Office (which gives the biggest part of the budget), the federal Ministry of Education and Research and the federal Ministry for Cooperation and Development aid.

2l Does Germany collaborate with other (partly) German-speaking countries in Europe to develop a common policy with regard to the promotion of the German language at universities abroad? If so with which countries and in what ways?

There are informal talks between the German and Austrian and Swiss ministries, but there is no formal common policy. When lektors are invited for a meeting by the DAAD, it will also invite Austrian and Swiss lektors (but they have to pay their own expenses).

3) What budgets were set aside for the above mentioned support of university-level German instruction in Europe and in the rest of the world in 2010, 2009, and 2008? (Total budgets and budgets subdivided per activity)

The total budget world-wide was €38 million in 2008, €43 million in 2009 and will be a bit higher for 2010, but it is not possible yet to say how much higher.

It is not possible to indicate which part is spent in the EU and which part outside the EU.

For the budgets per activity, see 2c, 2e and 2f.

4) What results have been achieved by promoting German language and literature studies at universities in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

The Lektors-programme is very successful; the lektors are mostly young teachers, who don't only bring their didactic knowledge, but also a certain freshness. They are in a direct relationship with the German culture and they give an interesting image of the country and culture.

The 'think-tank' conferences are also successful. Many of the reforms that are implemented are a result of the conferences.

**1. Study 1: Study opportunities for the five languages at universities abroad
(Hungary, Poland, Portugal, Germany and Sweden)**

HUNGARY

Information provided by :

Dr. Ilona L'Homme, head of office

Balassi Institute

International Relations

Lectors' Office

lhommeilona@bbi.hu

Phone: +36-1-6667905

Skype: lhommeilona

Exchange rate : 1 € = 284 HUF (Hungarian Forints)

Question 1

What is the status of university-level Hungarian language and literature studies in Europe?

Remarks:

- The data mentioned hereunder are not exact as several universities provide Hungarian language courses irregularly and universities which don't receive support from the Balassi Institute only provide data on a voluntary basis
- In several institutions Hungarian studies is not an independent field of study but a specialisation within another field, with different numbers of courses. Regarding its place in the structure of the universities, Hungarian studies are associated to different departments. While Hungarian as a Finno-Ugric language is linguistically related to Finnish, Estonian and Sami, Hungarian studies are often connected to Slavic departments on regional grounds.

1a How many countries in Europe (outside of Hungary) offer Hungarian language and literature courses at university level?

15 (Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Italië, Nederland, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk)

1b How many universities in Europe (outside of Hungary) offer Hungarian language and literature courses?

1c How many universities in Europe (outside of Hungary) offer a Masters programme?

About 20

1d How many students study Hungarian at university level in Europe (outside of Hungary)?

Impossible to say, the Balassi Institute only receives information about the classes given by Lektors and not by other teachers or universities where no Lektors are sent to.

1e How many students in Europe follow a Masters programme (outside of Hungary)?

No data available and impossible to estimate. Some universities offer the possibility, but don't have any students in their Masters programme.

1f How many teachers teach Hungarian at university level in Europe?

Probably between 100 and 120. But they don't always teach full time.

1g How many countries world-wide offer Hungarian language and literature courses at university level?

28

1h How many universities world-wide offer Hungarian language and literature courses?

2009-2010: 65 universities:

- 30 universities with a Hungarian lector or guest teacher sent by the Balassi Institute;
- 2 (private) universities with Hungarian state contributions supporting their Hungarian studies programme;
- 23 universities without support;
- 10 universities that provide study programme for the Hungarian minority living in the neighbouring countries. Hungarian language courses for non-Hungarian students may also be offered. (In Serbia, Romania, Slovakia, Slovenia and the Ukraine)

1i How many universities world-wide offer a Masters programme in Hungarian?

No data available.

1j How many students study Hungarian at university level world-wide?

No data available.

1k How many students follow a Masters programme world-wide?

No data available.

11 How many teachers teach Hungarian at university level world-wide?

Outside of the European Union there might be around 35 or 40 teachers (but this is a rough estimate). So world-wide there are between 135 and 160 teachers.

There are no Hungarian teachers in Africa or South-Africa, and the Balassi Institute does not have exact data about the situation in Asia.

2) In what ways does Hungary support the teaching of Hungarian at universities, both in other European countries and world-wide?

2a Does Hungary offer financial support for teaching posts/departments at universities in Europe?

Hungary supports teaching departments mainly by sending out lecturers.

2b If so, does Hungary have a grant programme for this purpose?

Only grants for scholarships, most of them for students and a few for teachers and researchers.

2c What kinds of funding does this programme offer?

Study programmes and grants at the Balassi Institute:

- **Part-time study programme for foreign students of Hungarian** (30-40 grants per year).
- **Study programme for young literary translators** (10 grants per year)
- **One year preparation course for foreigners who wish to pursue studies at a Hungarian university** (any field of study).
- Special study and **grant schemes for the Hungarian minority in the neighbouring countries and for young people of Hungarian origin living abroad.**

The Domus Hungarica programme of the Hungarian Academy of Sciences offers **grants to researchers working on topics related to Hungary** (to researchers of the Hungarian minorities in the neighbouring countries but also to researchers of other nationalities).

The Hungarian Scholarship Board (www.scholarship.hu) offers **grants to students and researchers of a variety of fields, but preference is given to applicants in Hungarian studies**. Citizens of EU member states (and some other countries) may also directly apply to the Scholarship Board. For more detail see www.scholarship.hu)

The Board also offers **scholarships for summer courses** at Hungarian institutions.

The Visegrád Fund offers **grants for projects on research topics related to Hungary in a regional context**.

2d What budget is available per funding opportunity?

According to Ilona L'Homme it is difficult to give the budget spent on scholarships, because no specification is made per study subject, so it is not known how much of the budget is spent on

scholarships for Hungarian studies.

2e Does Hungary support teaching posts/departments at universities in Europe content-wise? For example, does Hungary organise refresher training or continuing education for teachers (in Hungary or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Hungary offer courses for foreign university students in Hungary?

Annual Lectors' Conference:

An important opportunity for networking. The conference is open to anyone active in teaching Hungarian studies and researching topics related to Hungary.

Budget: around €4000 per year. The participants receive board and lodging and for the lecturers sent out by the institute the travail costs are paid as well.

2f Does Hungary support teaching posts/departments at universities in Europe in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence?

The Balassi Institute provides books and periodicals to institutions offering Hungarian studies. At present we are unfortunately only able to support institutions who receive our lectors.

Budget: about €1000 per year

There are a few proficiency tests, offered by universities, but the Balassi Institute has not been involved in the development of the tests.

2g Does Hungary send teachers (native speakers) to universities in Europe and if so, does it pay their salaries and expenses?

Yes: the Hungarian Lectors' Network is an important means of professional support for institutions offering Hungarian study programmes. Lectors are usually sent abroad for a period of 4 years. With a few exceptions Hungarian lectors work abroad in the framework of cooperation programmes between ministries of education, on the basis of reciprocity, i.e. Hungarian universities receive lectors from abroad, and in exchange, foreign universities receive lectors sent by the Balassi Institute (however, most lectors receive support from the Balassi Institute in addition to their salary from the receiving institution). The posts are filled through an open call for application, and the work of our lectors is monitored by the Balassi institute.

World-wide there are between 35 and 40 Lectors. They are on the payroll of the universities.

2h Or does Hungary prefer teachers at these universities to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Hungary support these teachers financially?

No, with an exception for one local teacher in Glasgow who is teaching part-time.

2i Has Hungary made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Hungarian courses to be offered at university level? If so, what instruments does it have to make universities offer these courses?

No, it is difficult to establish new Hungarian language departments, because Hungarian is a small language which does not attract large numbers of students. Therefore, the Balassi Institute seizes the opportunities when they present themselves and when the conditions seem favourable, for example when there is a clear interest by students and when the study can be connected to other programmes like Central or Eastern European Studies.

2j Does Hungary establish university chairs in other European Union countries?

No, it has been considered just after the fall of communism, when there was quite a big interest for the Hungarian language. But it was financially difficult and since then the interest for the language has declined.

2k Which organisations in Hungary are responsible for promoting the Hungarian language abroad?

Balassi Institute

3) What budgets were set aside for the above mentioned support of Hungarian instruction in Europe and in the rest of the world in 2010, 2009, and 2008? (Total budgets and budgets subdivided per activity)

3a Total budget world-wide in 2010, 2009 and 2008

The budget is the same every year (only adapted to the exchange rate with the Euro) and is 200 million Forint, which is €703.593. The budget is spent almost entirely on the Lektors-network. The amounts for the Annual Conference and the books which are sent to universities are included in this budget. The budget for scholarships is not included.

3c Total budget for the European Union in 2010, 2009 and 2008

4) What results have been achieved by promoting Hungarian language and literature studies at universities in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

The Lektors-network is considered successful. It is difficult to quantify success, but the feedback that the institute receives about the Lektors and their classes is in general positive.

The last years have not been a period of expansion, but rather of stagnation. With the new

bachelor/master structure, the position of Hungarian studies have become more difficult. Often there are so many courses in the bachelor programmes, that students don't have time anymore to follow classes in Hungarian (when Hungarian is not their principal field of study). When universities have to cut their budgets, small languages as Hungarian are always in a vulnerable position. So actually it is considered a success that the number of Hungarian study programmes abroad has not declined in the last years.

Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018

Auteur
Hungary

Datum
6-5-2018

Aantal pagina's
1 van 6

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Questionnaire 2018: Hungary

Information provided by:

Orsolya Maróti Dr.

Deputy Head of Department

Department for Hungarian ducation of Hungarian as a Second Language and Hungarian Studies

Telefon: +361 381 5171

E-mail: Orsolya.Maroti@mfa.gov.hu

Other sources:

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

The survey consists of three parts A,B,C and you will be involved in survey A only.

Survey A: *The state of affair of policies concerning language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by Germany, Hungary, Poland, Portugal and Hungary. This survey was already conducted in 2010 and your institution kindly provided feedback. To help you to relate the new questions to the previous survey the question numbers of the survey 2010 are shown in brackets as references e.g. (2010 question number: 1a-1f)

Survey B: *The state of affair of policies concerning Dutch language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by the Taalunie, the intergovernmental organisation in which the Netherlands, Flanders (Belgium) and Suriname combine their strengths to support the Dutch language at home and around the world in order to keep the language as dynamic and vigorous as today.

Survey C: *The state of affair of foreign language teaching in the Netherlands and Belgium (Dutch speaking part Flanders).* This questionnaire will be answered by the Europees Platform, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Netherlands), het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming (Belgium, Flanders).

***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***   ***

Survey A

1. What is the state of affair of university-level Hungarian language and literature studies in the European Union? (2010 question number: 1a-1f)

Remarks:

- The data mentioned hereunder are not exact as several universities provide Hungarian language courses irregularly and universities which don't receive support from the Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute only provide data on a voluntary basis.
- In several institutions Hungarian studies is not an independent field of study but a specialisation within another field, with different numbers of courses. Regarding its place in the structure of the universities, Hungarian studies are associated to different departments. While Hungarian as a Finno-Ugric language is linguistically related to Finnish, Estonian and Sami, Hungarian studies are often connected to Slavic departments on regional grounds.

1.1. How many countries in the European Union (outside of Hungary) offer Hungarian language and literature courses at university level? **15 (Bulgaria, Denmark, Germany, Estonia, Finland, France, Italy, The Netherlands, Austria, Poland, Romania, Slovenia, Slovakia, Czech Republic, United Kingdom)**

1.2. How many universities in the European Union (outside of Hungary) offer Hungarian language and literature courses? **45**

1.3. How many universities in the European Union (outside of Hungary) offer a Masters program in Hungarian?

About 20.

1.4. How many students study Hungarian at university level in the European Union (outside of Hungary)?
It is very hard to even estimate, the Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute mostly receives information about the classes given by our guest/visiting lecturers and not by other teachers or universities where there are no guest/visiting lecturers working.

1.5. How many students in the European Union follow a Masters program (outside of Hungary)? **There is no reliable data available and it is very hard to estimate. Some universities offer the possibility, but do not have any students in their Masters programme.**

1.6. How many lecturers teach Hungarian at university level in the European Union? **Probably between 100 and 120. But they don't always teach full time.**

2. What is the state of affair of university-level Hungarian language and literature studies worldwide? (2010 question number: 1g-1l)

2.1. How many countries worldwide offer Hungarian language and literature courses at university level?

2.2. How many universities worldwide offer Hungarian language and literature courses?

universities:

- **46 universities with a Hungarian guest/visiting lecturers sent by the Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute (2017/2018);**

- **10 universities with Hungarian state contributions supporting their Hungarian studies programme in the neighbouring countries. Hungarian language courses for non-Hungarian students may also be offered. (In Serbia, Romania, Slovakia, Slovenia and the Ukraine)**

2.3. How many universities worldwide offer a Masters program in Hungarian? **No data available.**

2.4. How many students study Hungarian at university level worldwide? **No data available.**

2.5. How many students follow a Masters program in Hungarian worldwide? **No data available.**

2.6. How many lecturers teach Hungarian at university level worldwide? **Outside of the European Union there might be around 35 or 40 teachers (but this is a rough estimate). About 30 in Asia and 20-25 in Northern America, about 5 in South America, 2 in Africa. So worldwide there must be between 192 and 222 teachers.**

3. What is the state of affair of school-level Hungarian language in the European Union?

3.1. How many countries in the European Union (outside of Hungary) offer Hungarian language at schools? **No data available.**

3.2. How many schools in the European Union (outside of Hungary) offer Hungarian language? **No data available.**

3.3. How many scholars learn Hungarian in the European Union (outside of Hungary)? **No data available.**

3.4. How many teachers teach Hungarian at school in the European Union? **No data available.**

4. What is the state of affair of school-level Hungarian language worldwide? (new question)

4.1. How many countries worldwide (outside of the European Union) offer Hungarian language at schools? **No data available.**

4.2. How many schools worldwide (outside of the European Union) offer Hungarian language? **No data available.**

4.3. How many scholars worldwide (outside of the European Union) learn Hungarian? **No data available.**

4.4. How many teachers worldwide (outside of the European Union) teach Hungarian? **No data available.**

5. In what ways does Hungary support the teaching of Hungarian at universities and schools, both in the European Union and worldwide? (2010 question number: 2a – 2k)

5.1. Does Hungary offer financial support for teaching posts/departments at universities and schools in the European Union? **The Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute has established a network of visiting professors and lecturers teaching at various universities worldwide with a budget financed by the state. This scheme is largely based on intergovernmental agreements and cooperation agreements between the institute and the universities themselves.**

5.2. If so, does Hungary have a grant programme for this purpose? **The above-mentioned guest lecturer network operates precisely as a grant programme. Furthermore, Hungary offers many other grants programmes for students too.**

5.3. What kinds of funding does this programme offer?

Study programmes and grants at the MFA-Balassi Institute:

- Part-time study programme for foreign students of Hungarian (30-40 grants per year).
- Study programme for young literary translators (10 grants per year)
- One-year preparation course for foreigners who wish to pursue studies at a Hungarian university (any field of study).
- Special study and grant schemes for the Hungarian minority in the neighbouring countries and for young people of Hungarian origin living abroad.
The Domus Hungarica programme of the Hungarian Academy of Sciences offers grants to researchers working on topics related to Hungary (to researchers of the Hungarian minorities in the neighbouring countries but also to researchers of other nationalities).
- The Tempus Foundation (www.tka.hu) offers grants to students and researchers of a variety of fields, but preference is given to applicants in Hungarian studies. Citizens of EU member states (and some other countries) may also directly apply to the Tempus Foundation. For more detail see www.tka.hu)
- Tempus also offers scholarships for summer courses at Hungarian institutions.
- The Visegrád Fund offers grants for projects on research topics related to Hungary in a regional context.

5.4. What budget is available per funding opportunity?

It is difficult to give the budget spent on scholarships, because no specification is made per study subject, so it is not known how much of the budget is spent on scholarships for Hungarian studies.

5.5. Does Hungary support teaching posts/departments at universities or schools in the European Union content-wise? For example, does Hungary organize refresher training or continuing education for teachers (in Hungary or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Hungary offer courses for foreign university students in Hungary?

The Department for Hungarian education of Hungarian as a Second Language and Hungarian Studies organises each year the Annual Visiting Professors' Conference which is an important opportunity for refresher training and networking. The conference is open to anyone actively teaching in Hungarian (studies) and researching topics related to Hungary. Budget: around €4000 per year. The participants receive board and lodging and for the lecturers all expenses are covered.

5.6. Does Hungary support teaching posts/departments at universities or schools in the European Union in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence?

The Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute provides books and periodicals to institutions offering Hungarian studies. At present, we are unfortunately only able to support institutions who receive our lectors. Budget: about €1000 per year

5.7. Does Hungary send teachers (native speakers) to universities or schools in the European Union and if so, does it pay their salaries and expenses?

Yes: the guest lecturers grant scheme (network) is an important means of professional support for institutions offering Hungarian study programmes. Lectors are usually sent abroad for a period of 4 years. With a few exceptions Hungarian lectors work abroad in the framework of cooperation programmes between ministries of education, on the basis of reciprocity, i.e. Hungarian universities receive lectors from abroad, and in exchange, foreign universities receive lectors sent by the Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute (however, most lectors receive support from the Balassi Institute in addition to their salary from the receiving institution). The

posts are filled through an open call for application, and the work of the lectors is monitored by the Balassi Institute.

Worldwide there are 43 Lectors. They are mostly on the payroll of the universities as well.

5.8. Or does Hungary prefer teachers at these universities or schools to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Hungary support these teachers financially? **No, with an exception for one local teacher in Glasgow who is teaching part-time.**

5.9. Has Hungary made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Hungarian courses to be offered at university level or at schools? If so, what instruments does it have to make universities or schools offer Hungarian courses? **Yes, we are expanding our visiting lecturers network. The 1499/2017. Decree of the Hungarian Government decided to extend the network of Hungarian visiting lecturers, so in the 2020/2021 academic year - in our hopes - 72 visiting professors and lecturers will start their work worldwide. There is a programme called Visiting Lecturers for Hungarian Culture. Our visiting lecturers can organize cultural programmes at or outside the university with a budget of appr. €3000/lecturer/year.**

5.10. Does Hungary establish university chairs in other European Union countries? **No, it has been considered just after the fall of communism, when there was quite a big interest for the Hungarian language. But it was financially difficult and since then the interest for the language has declined.**

5.11. Which organisations in Hungary are responsible for promoting the Hungarian language abroad? **The Ministry of Foreign Affairs-Balassi Institute.**

6. What budgets were set aside for the above mentioned support of (non)-university-level Hungarian instruction in the European Union and in the rest of the world?

6.1. Total budget outside of the European Union in 2018 (worldwide)

The worldwide budget was 460.000.000 HUF, which is €1.460.000. The budget is spent almost entirely on the Lecturers-network. The amounts for the Annual Conference and the books which are sent to universities are included in this budget. The budget for scholarships is not included.

6.2. Total budget for European Union 2018

6.3. Did the budget increase since 2010? How many percent?

Yes, from €703.000 to €1.460.000.

7. What results have been achieved by promoting Hungarian language in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

4) What results have been achieved by promoting Hungarian language and literature studies at universities in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

The guest lecturer network is considered successful. It is difficult to quantify success, but the feedback that the institute receives about the lecturers and their classes is in general positive. With the Bologna bachelor/master structure, the position of Hungarian studies have become more difficult. Often there are so many courses in the bachelor programmes, that students don't have time anymore to follow classes in Hungarian (when Hungarian is not their principal field of study). When universities have to cut their budgets, less commonly taught languages as Hungarian are always in a vulnerable position. So actually, it is considered a success that the number of Hungarian study programmes abroad has not declined in the last years.

Thanks a lot for your support and the time you spent by filling in this questionnaire.

**1. Study 1: Study opportunities for the five languages at universities abroad
(Poland, Hungary, Portugal, Germany and Sweden)**

POLAND

Bron: Ministry of Science and Higher Education

tel. +48 (22) 5292623

+ Walery Pisarek, Council for the Polish Language (vragenlijst Nederlandse Taalunie 2009)

Question 1

What is the status of university-level Polish language and literature studies in the European Union?

1a How many countries in the European Union (outside of Poland) offer Polish language and literature courses at university level?

1b How many universities in the European Union (outside of Poland) offer Polish language and literature courses?

1c How many universities in the European Union (outside of Poland) offer a Masters programme?

1d How many students study Polish at university level in the European Union (outside of Poland)?

1e How many students in the European Union follow a Masters programme (outside of Poland)?

1f How many teachers teach Polish at university level in the European Union?

1g How many countries world-wide offer Polish language and literature courses at university level?

1h How many universities world-wide offer Polish language and literature courses?

In the US at 79 universities, in Japan at 6, in France at 13 and in Swiss at 3 universities. No information is available for other countries. (Walery Pisarek)

1i How many universities world-wide offer a Masters programme in Polish?

1j How many students study Polish at university level world-wide?

Probably not more than 20.000 (Walery Pisarek)

1k How many students follow a Masters programme world-wide?

1l How many teachers teach Polish at university level world-wide?

Probably around 1500 (Walery Pisarek)

Are these teachers all teaching at university level?

2) In what ways does Poland support the teaching of Polish at universities, both in other European countries and world-wide?

2a Does Poland offer financial support for teachers or departments at universities world-wide and in the European Union?

2b If so, does Poland have a grant programme for this purpose?

2c What kinds of funding does this programme offer? Would it be possible to indicate how much money is available per grant, what is the total budget per year for each kind of grant and what part of the total budget is spent in the European Union? (Examples of grants: departments that teach Dutch language and literature abroad can apply each year for a grant, offered by the Dutch Language Union, to buy teaching materials, like books, subscriptions to periodicals, audio-visual equipment etc. The maximum amount per grant is €5000 and the

total yearly budget for these grants is: €250.000.

Another example: young researchers of the Dutch language and literature may apply for a scholarship to do research in the Netherlands. The maximum amount per grant is €1000 per month for a maximum of 6 months. The yearly total budget for these grants is €35.000.)

1) Kind of grant:

Budget per grant:

Total budget per year for these grants:

Amount spent in the European Union:

2) Kind of grant:

Budget per grant:

Total budget per year for these grants:

Amount spent in the European Union:

Etc.

Etc.

2d What budget is available per funding opportunity?

Already answered above.

2e Does Poland support teaching posts/departments at universities in Europe content-wise? For example, does Poland organise refresher training or continuing education for teachers (in Poland or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Poland offer courses for foreign university students in Poland?

The Ministry of Science and Higher Education finances summer Polish language and culture courses for students from foreign universities. The courses are organised by the Polish universities (faculties of the Polish language). App. 700 students participate each year.

2f Does Poland support teaching posts/departments at universities in the European Union in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence, proficiency tests?

The Ministry of Science and Higher Education supplies books and other didactic materials (student's books, literature, films) to foreign universities - according to the demand and accessible financial resources;

One of the aspects of promotion of the Polish language is a promotion of a state system of certification. In 2004 a State Commission for Certification of Knowledge of the Polish Language as a Foreign Language started to operate. The Commission examines and issues certificates

indicating the level of knowledge of the Polish language in accordance with levels established by the Council of Europe.

2g Does Poland send teachers (native speakers) to universities in Europe and if so, does it pay their salaries and expenses?

Yes : Candidates are proposed by the Polish universities - faculties of the Polish language. Special Commission has been set up by the Minister to make final decisions whom to send to a given foreign university - according to the needs of foreign HEIs. In the academic year 2009/10 the Ministry sent 98 teachers to 94 foreign universities in 32 countries.

It must be stressed that the action taken up by the Ministry is **in addition to** the bilateral exchanges of academics organised by the Polish universities in co-operation with their foreign partners. Polish HEIs have a right to run their international co-operation. They enjoy a big autonomy. We do not have a precise data on the exchanges

2h Or does Poland prefer teachers at these universities to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Poland support these teachers financially?

2i Has Poland made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Polish courses to be offered at university level? If so, what instruments does it have to make universities offer these courses?

2j Does Poland establish university chairs in other European Union countries?

2k Which organizations in Poland are responsible for promoting the Polish language abroad?

Promotion of the Polish language abroad as such stays within the competence of the Minister of Foreign Affairs. Ministry of Science and Higher Education supports foreign universities which offer courses in Polish language.

3) What budgets were set aside for the above mentioned support of Polish instruction in Europe and in the rest of the world in 2010, 2009, and 2008?

Would it be possible to indicate the total budgets for programmes world-wide and the part of the budget which is spent in the European Union?

Total budget world-wide in 2010:

Budget spent in the EU in 2010:

Total budget world-wide in 2009:

Budget spent in the EU in 2009

Total budget world-wide in 2008:

Budget spent in the EU in 2008:

4) What results have been achieved by promoting Polish language and literature studies at universities in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

POLAND

Bron:

Prof. Anna Dąbrowska in co-operation with the Ministry of Science and Higher Education, Department of International Co-operation (PL)

Question 1

What is the status of university-level Polish language and literature studies in the European Union?

The status of university-level Polish language and literature studies varies from a university to a university. The Polish language can be taught at a faculty of the Polish language or at a faculty of Slavic languages/ Neophilology/ Philology or any other (Institute or Centre of Polish language/ Centre of Languages, etc. – depending on the structure of a given university. The Polish language is taught at the level of bachelor and master studies.

1a How many countries in the European Union (outside of Poland) offer Polish language and literature courses at university level?

Probably in all EU Member States there is a possibility to learn Polish at a university level. The Polish Ministry of Science and Higher Education sends lecturers of the Polish language to 13 EU countries (acad. year 2017/18) on the basis of mutual agreements. Moreover, there are universities in other countries which do not require any assistance of the Polish government in obtaining Polish language lecturers and where there is a long tradition of Polish language studies.

1b How many universities in the European Union (outside of Poland) offer Polish language and literature courses?

No exact data available.

1c How many universities in the European Union (outside of Poland) offer a Masters programme?

No exact data available.

1d How many students study Polish at university level in the European Union (outside of Poland)?

No full data available.

The number of students taught by the lecturers sent by the Polish Ministry of Science and Higher Education is app. 1.300.

1e How many students in the European Union follow a Masters programme (outside of Poland)?

No data available.

1f How many teachers teach Polish at university level in the European Union?

No data available.

1g How many countries world-wide offer Polish language and literature courses at university level?

No exact data.

On the basis of bilateral agreements, the Polish Ministry of Science and Higher Education has sent lecturers of the Polish language to 31 countries in the academic year 2017/18.

1h How many universities world-wide offer Polish language and literature courses?

No exact data.

On the basis of bilateral agreements, the Polish Ministry of Science and Higher Education has sent lecturers of the Polish language to 84 universities in the academic year 2017/18.

1i How many universities world-wide offer a Masters programme in Polish?

No full data. Lecturers sent by the Ministry of Science and Higher Education teach at 33 master-level courses.

1j How many students study Polish at university level world-wide?

No full data. Lecturers sent by the Ministry of Science and Higher Education teach at 3.300 students.

1k How many students follow a Masters programme world-wide?

No data available.

1l How many teachers teach Polish at university level world-wide?

No full data. The Ministry of Science and Higher Education has sent 86 lecturers of the Polish language on the basis of bilateral agreements.

2) In what ways does Poland support the teaching of Polish at universities, both in other European countries and world-wide?

Under bilateral agreements PL sends lecturers of the Polish language upon request.

2a Does Poland offer financial support for teachers or departments at universities world-wide and in the European Union?

There is some financial support for the lecturers sent by the Ministry of Science and Higher Education.

2b If so, does Poland have a grant programme for this purpose?

Till now there haven't been any special grant programme.

There is a new programme established for the new academic year 2018/19 by National Agency of International Exchange (newly established state agency).

2c What kinds of funding does this programme offer? Would it be possible to indicate how much money is available per grant, what is the total budget per year for each kind of grant and what part of the total budget is spent in the European Union? (Examples of

grants: departments that teach Dutch language and literature abroad can apply each year for a grant, offered by the Dutch Language Union, to buy teaching materials, like books, subscriptions to periodicals, audio-visual equipment etc. The maximum amount per grant is €5000 and the total yearly budget for these grants is: €250.000.

Another example: young researchers of the Dutch language and literature may apply for a scholarship to do research in the Netherlands. The maximum amount per grant is €1000 per month for a maximum of 6 months. The yearly total budget for these grants is €35.000.)

1) Kind of grant:

Budget per grant:

Total budget per year for these grants:

Amount spent in the European Union:

2) Kind of grant:

Budget per grant:

Total budget per year for these grants:

Amount spent in the European Union:

Etc.

Etc.

2d What budget is available per funding opportunity?

2e Does Poland support teaching posts/departments at universities in Europe content-wise? For example, does Poland organise refresher training or continuing education for teachers (in Poland or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Poland offer courses for foreign university students in Poland?

The Ministry of Science and Higher Education finances summer Polish language and culture courses for students from foreign universities. The courses are organised by the Polish universities (faculties of the Polish language). App. 700 students participate each year.

The activity will be continued by National Agency for International Exchange for the academic year 2018/19.

2f Does Poland support teaching posts/departments at universities in the European Union in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence, proficiency tests?

The Ministry of Science and Higher Education supplies books and other didactic materials (student's books, literature, films) to foreign universities - according to the demand and accessible financial resources.

One of the aspects of promotion of the Polish language is a promotion of a state system of certification. State Commission for Certification of Knowledge of the Polish Language as a Foreign Language has been in operation since 2004.

2g Does Poland send teachers (native speakers) to universities in Europe and if so, does it pay their salaries and expenses?

Yes. In the academic year 2017/18 the Ministry of Science and Higher Education sent app. 60 lecturers of the Polish language

It must be stressed that the action taken up by the Ministry is **in addition to** the bilateral exchanges of academics organised by the Polish universities in co-operation with their foreign partners. Polish HEIs have a right to run their international co-operation. They enjoy a big autonomy. We do not have a precise data on the exchanges

2h Or does Poland prefer teachers at these universities to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Poland support these teachers financially?

There is no direct support of local teachers (university level).

2i Has Poland made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Polish courses to be offered at university level? If so, what instruments does it have to make universities offer these courses?

The basis are bilateral agreements on co-operation at a state level.

2j Does Poland establish university chairs in other European Union countries?

2k Which organizations in Poland are responsible for promoting the Polish language abroad?

Promotion of the Polish language abroad as such stays within the competence of the Minister of Foreign Affairs. Ministry of Science and Higher Education supports foreign universities which

offer courses in Polish language.

3) What budgets were set aside for the above mentioned support of Polish instruction in Europe and in the rest of the world in 2010, 2009, and 2008?

Would it be possible to indicate the total budgets for programmes world-wide and the part of the budget which is spent in the European Union?

Total budget world-wide in 2010:

Budget spent in the EU in 2010:

Total budget world-wide in 2009:

Budget spent in the EU in 2009

Total budget world-wide in 2008:

Budget spent in the EU in 2008:

4) What results have been achieved by promoting Polish language and literature studies at universities in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

1. Étude 1: Les occasions d'études pour les cinq langues aux universités étrangères.

PORTUGAL

Informations fournies par Fernanda Barrocas de l'**Instituto Camões (IC)**,

fbarrocas@instituto-camoes.pt, tel. +351 213 109 100

<http://www.instituto-camoes.pt/portuguese-language-en/página-2.html>

Question 1

L'état de l'enseignement universitaire de la langue et de la littérature portugaises dans l'Union Européenne et au niveau mondial.

1a Combien de pays de l'Union Européenne (excluant le Portugal) offrent des cours de langue et de littérature portugaises au niveau universitaire?

21 (tous sauf Chypre, Danemark, Lettonie, Luxembourg et Malte)

1b Combien d'universités de l'Union Européenne (excluant le Portugal) offrent des cours de langue et de littérature portugaises au niveau universitaire?

128

1c Combien d'universités de l'Union Européenne (excluant le Portugal) offrent un programme de maîtrise? ('Masters programme')?

111

1d Combien d'étudiants (excluant le Portugal) en Union Européenne étudient le portugais au niveau universitaire? +/- 45.000

1e Combien d'étudiants de l'Union Européenne (excluant le Portugal) suivent un programme de maîtrise?

On ne peut pas dire exactement

1f Combien de professeurs enseignent le portugais au niveau universitaire en Union Européenne?

127: 43 'Leitorados' et 84 professeurs (+ 22 Chairs, mais leur activité principale est la recherche

et ne pas l'enseignement)

Les Leitorados sont engagés et payés à 100% par l'Instituto Camões.

Les professeurs ('docentos') sont également sélectionnés par l'Instituto Camões, mais ils sont ensuite engagés par l'université et la moitié de leurs salaires est payée par l'université (l'autre moitié par l'Instituto Camões.)

1g Combien de pays autour du monde offrent des cours de langue et de littérature portugaises au niveau universitaire?

66

1h Combien d'universités autour du monde offrent des cours de langue et littérature portugaises?

282 (incluant des organisations internationales)

Pourriez-vous estimer combien d'organisations internationales? 4 (BAD, SADC, UA, CEDEAO)

1i Combien d'universités autour du monde offrent un programme de maîtrise en portugais?

153

1j Combien d'étudiants autour du monde étudient le portugais au niveau universitaire?

80.000

1k Combien d'étudiants autour du monde suivent un programme de maîtrise?

On ne peut pas dire exactement

1l Combien de professeurs autour du monde enseignent le portugais au niveau universitaire?

425: 92 Leitorados + 333 professeurs.

2) Le soutien du Portugal à l'enseignement du portugais dans les universités en Union européenne et à l'international.

2a Est-ce que le Portugal offre un soutien financier (subvention) aux professeurs ou départements universitaires en Europe?

Il paye ses lecteurs et professeurs et offer des livres et d'autres materiel didactique sur la langue et la culture portugaise

2b Si oui, le Portugal a t'il un programme de subvention à cet effet ?

2c Quel genre de subventions offre ce programme ?

Research Programme

Aimed at foreign teachers and researchers who wish to study towards a specialisation in Portugal – particularly in the form of Master's degrees or PhDs at Portuguese universities.

Budget par bourse: € 500 par mois (8 mois)

Budget total par année pour cette subvention: € 130450,00

The Pessoa Programme

Aimed at the holders or heads of Chairs of Portuguese Studies and Portuguese Departments at foreign universities or research institutes, who want to conduct training and research projects in the Portuguese Language and Culture field.

Budget par bourse: € 650 (par mois renouvelable)

Budget total par année pour cette subvention: € 38100

- The Vieira Programme

Aimed at foreign university graduates who are involved in training projects or further studies in the translation and conference interpretation field.

Budget par bourse: € 500 (maximum de 12 mois)

Budget total par année pour cette subvention: € 22500,00

The Fernao Mendes Pinto Programme

Aimed at Portuguese and non-Portuguese university graduates or final-year students who are involved in scientific or vocational training projects in the field of Portuguese as a Foreign Language (PLE). These projects must officially form part of cooperation programmes with higher education institutions abroad, such as :

- Portuguese Language Centres/the Camoes Institute;
- Camoes Institute Readerships at foreign universities;
- Foreign universities and institutions that possess formal agreements with the Camoes Institute

Budget par bourse: € 500 (8 mois renouvelable)

Budget total par année pour cette subvention: € 226700, 00

Existe-il encore d'autres subventions pour lesquelles des professeurs ou des universités à l'étranger peuvent faire une demande auprès de l'Instituto Camões? (Si oui, pourriez-vous indiquer pour chacun des subvention quel est le budget par subvention et quel est le budget total par année?) [Non](#)

2d Quel est le budget disponible pour chacune des subventions ?

Déjà répondu, voir ci-dessus

2e Est-ce que le Portugal offre d'autres soutiens aux professeurs ou départements universitaires de l'union Européenne?

Par exemple, est-ce que le Portugal

- **organise de la formation continue aux professeurs au Portugal ou à l'étranger,**

Oui, à l'étranger*

- **développe des méthodes d'enseignement ou des outils?**
- **offre des cours pour les étudiants étrangers au Portugal? Non**

*The IC promotes the continuous training of teachers of Portuguese in Cape Verde, Guinea-Bissau, and Mozambique, with 50 training centres, 125 trainers, 1 762 trainees for a total of 340 400 students of primary and secondary education. (website IC Portugal)

Est-ce que ces centres visent aussi les professeurs universitaires? Oui

Est-ce que le Portugal offre aussi une formation continue pour les professeurs de l'Union Européenne? Non

Centre de langue portugaise: ces centres (54 au monde) sont liés à l'université et offrent des cours, des livres et des équipement audio-visuels.

Quel est le budget total par année dépensé pour ces centres?:

Bourses pour les étudiants :

- The Portuguese Language and Culture Summer Courses Programme

Aimed at foreign students who wish to attend Portuguese Language and Culture Summer Courses at Portuguese universities or other institutions that are officially recognised by IC. Applications must be forwarded by the student's Portuguese teacher under the terms of one of the cooperation protocols with IC that specify the existence of a given number of such scholarships.

Budget par bourse: € 500 par mois (3 mois)

Budget total par année pour cette subvention: € 19200,00

- The Annual Portuguese Language and Culture Courses Programme

Aimed at foreign students who wish to attend Annual Portuguese Language and Culture Summer Courses for foreigners at Portuguese universities or other institutions that are officially recognised by IC.

Budget par bourse: € 1275 avec l'inscription

Budget total par année pour cette subvention: € 108102,750

2f Est-ce que le Portugal supporte autrement les professeurs ou les départements universitaires de l'Union Européenne tel la fourniture de livres, des professeurs, auteurs en résidence?

Oui, l'Instituto Camões envoie des livres et d'autre materiel audiovisuel

2g Est-ce que le Portugal envoie des professeurs (dont le portugais est leur langue maternelle) aux universités de l'Union Européenne. Si oui, paie-t'il leur salaires et dépenses ?

Portugal has chosen to establish a network of Lectureships and Chairs in foreign Universities with recognized scientific merit. Instituto Camões pays for the salaries and expenses of the teachers. In some cases the universities pay a part of their salaries.

2h Ou est-ce que le Portugal préfère que les professeurs soient des locaux ayant été éduqués dans leur pays ? Si oui, est-ce que le Portugal soutient ces professeurs financièrement ? Non

In the PALOP (African countries where Portuguese is the official language), as well as in East-Timor and some other countries in Africa and Latin-America, [et aussi des pays l'Instituto Camões a des programmes de formation continue pour des professeurs du secondaire.](#)

2i Est-ce que le Portugal privilégie certains pays de l'union européenne où il veut que le portugais soit enseigné au niveau universitaire? Si oui, quels moyens utilise-t'il pour ce faire ? Non

2j Est-ce que le Portugal crée des chaires universitaires en Union européenne (excluant le Portugal)?

28 academic chairs world-wide (22 dans l'Union Européenne)

2k Quelles organisations au Portugal sont responsables pour promouvoir la langue portugaise à l'étranger ?

The Instituto Camões

D'autres organisations? [Les ministères de la culture et de l'éducation.](#)

3) Quel est le budget prévu pour les supports ci-haut mentionnés au niveau universitaire dans l'Union Européenne et dans le reste du monde pour les années 2010, 2009 et 2008 (budget total et par activité)

3a Budget total à l'extérieur de l'Union Européenne en 2010, 2009 et 2008

2008: 5 398,425.00

2009: 5 395,663,00

2010: 5 234,352,00

3b Budget total pour l'Union Européenne en 2010, 2009 et 2008

2008: 8 771,57 5,00

2009: 8 779, 950 ,00

2010: 8 800, 350,00

3c Budget par activité pour l'Union Européenne en 2010, 2009 et 2008

4) Quels objectifs ont été atteints par la promotion de l'enseignement universitaire de la langue et de la littérature portugaises en Union Européenne ?

Quelles subventions ou activités ont été les plus réussies et lesquelles l'ont été le moins?

Tous ces objectifs sont de plus en plus réussies:

Valoriser, dans le contexte de la politique multilingue de l' UE, le noyau de langues européennes de communication globale et promouvoir l'importance du portugais comme pont dans l'interprétation des langues de l'Europe dans le contexte du dialogue entre le continent sul américain et africain.

Favoriser le reconnaissance international de la langue portugaise comme langue de travail, de science, de multiculturalité

Maximiser la qualité de l'usage du portugais comme langue de conférence dans les oragnisations internationales

Difuser la contemporanéité de l' aculture portugaise comme facteur de la modernité et valeur du pays

Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018

Auteur	Datum	Aantal pagina's
Portugal	31-3-2018	I van 6

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Questionnaire 2018: Portugal

Information provided by Luís Fernando Pinto Salema (luis.salema@camoes.mne.pt), Técnico Superior at Camões, Instituto da Cooperação e da Língua

*** **

The survey consists of three parts A,B,C and you will be involved in survey A only.

Survey A: *The state of affair of policies concerning language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by Germany, Hungary, Poland, Portugal, Russia and Sweden. This survey was already conducted in 2010 and your institution kindly provided feedback. To help you to relate the new questions to the previous survey the question numbers of the survey 2010 are shown in brackets as references e.g. (2010 question number: 1a-1f)

Survey B: *The state of affair of policies concerning Dutch language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by the Taalunie, the intergovernmental organisation in which the Netherlands, Flanders (Belgium) and Suriname combine their strengths to support the Dutch language at home and around the world in order to keep the language as dynamic and vigorous as today.

Survey C: *The state of affair of foreign language teaching in the Netherlands and Belgium (Dutch speaking part Flanders).* This questionnaire will be answered by the Europees Platform, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Netherlands), het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming (Belgium, Flanders).

*** **

Survey A

1. What is the state of affair of university-level Portuguese language and literature studies in the European Union? (2010 question number: 1a-1f)

1.1. How many countries in the European Union (outside of Portugal) offer Portuguese language and literature courses at university level?

22 countries (except Cyprus, Latvia, Lithuania, Malta and The Netherlands).

1.2. How many universities in the European Union (outside of Portugal) offer Portuguese language and literature courses?

147 universities.

1.3. How many universities in the European Union (outside of Portugal) offer a Masters program in Portuguese?

The information is not available.

1.4. How many students study Portuguese at university level in the European Union (outside of Portugal)?

+/- 40.000 students.

1.5. How many students in the European Union follow a Masters program (outside of Portugal)?

The information is not available.

1.6. How many lecturers teach Portuguese at university level in the European Union?

136 (19 lecturers+31 chairs+86 teachers).

2. What is the state of affair of university-level Portuguese language and literature studies worldwide? (2010 question number: 1g-1l)

2.1. How many countries worldwide offer Portuguese language and literature courses at university level?

75 countries.

2.2. How many universities worldwide offer Portuguese language and literature courses?

402 institutions.

2.3. How many universities worldwide offer a Masters program in Portuguese?

The information is not available.

2.4. How many students study Portuguese at university level worldwide?

100.925 students.

2.5. How many students follow a Masters program in Portuguese worldwide?

The information is not available.

2.6. How many lecturers teach Portuguese at university level worldwide?

49 lecturers and 757 teachers.

3. What is the state of affair of school-level Portuguese language in the European Union? (new question)

3.1. How many countries in the European Union (outside of Portugal) offer Portuguese language at schools?

9 countries (official network of Camões, IP).

3.2. How many schools in the European Union (outside of Portugal) offer Portuguese language?

1009 schools.

3.3. How many scholars learn Portuguese in the European Union (outside of Portugal)?

38 879 scholars.

3.4. How many teachers teach Portuguese at school in the European Union?

276 teachers.

4. What is the state of affair of school-level Portuguese language worldwide?

(new question)

4.1. How many countries worldwide (outside of the European Union) offer Portuguese language at schools?

4 countries (Official network).

8 countries (Official network + supported network).

4.2. How many schools worldwide (outside of the European Union) offer Portuguese language?

137 schools (Official network) 379 schools (Official network + supported network).

4.3. How many scholars worldwide (outside of the European Union) learn Portuguese?

3073 alunos (Official network) 29 856 alunos (Official network + supported network).

4.4. How many teachers worldwide (outside of the European Union) teach Portuguese?

24 teachers (Official network) 440 professores (Official network + supported network).

5. In what ways does Portugal support the teaching of Portuguese at universities and schools, both in the European Union and worldwide? (2010 question number: 2a – 2k)

5.1. Does Portugal offer financial support for teaching posts/departments at universities and schools in the European Union?

Yes.

5.2. If so, does Portugal have a grant programme for this purpose?

Portugal pays its lecturers and teachers and offers books and other educational material on Portuguese language and about Portuguese language cultures.

5.3. What kinds of funding does this programme offer?

■ The scholarships awarded under the scholarship Program for attendance of **Summer Courses in Portuguese Language and Culture**, taught in Portuguese universities or other institutions recognized by the Camões, I.P., are intended for students, both foreign and Portuguese, residing abroad and wishing to improve their linguistic competence. Applications must be proposed by the respective teachers of Portuguese language, in the context of protocols of cooperation signed with the Camões, I.P. in which the number of scholarships available is specifically accounted for.

Program of **Summer Course of Portuguese Language and Culture** - 1 month, non-renewable:
€20.500/year.

■ The scholarships awarded under the Program for attendance of **Annual Courses in Portuguese Language and Culture**, taught in Portuguese universities or institutions recognized by the Camões, I.P. are intended for students, both foreign and Portuguese, residing abroad and wishing to improve their linguistic competence.

Program of **Annual Course of Portuguese Language and Culture** - 8 months, non-renewable.
€57.600/year.

■ The scholarships awarded under the **Program Fernão Mendes Pinto** are aimed at graduates or undergraduate students, in their final year, both foreign and Portuguese, who are involved in projects of scientific or professional training in the field of Portuguese as a foreign language, through the Centres of Portuguese Language, Lectureships of the Camões, I.P. in universities abroad and universities and institutions abroad with agreements with the Camões, I.P.

Program Fernão Mendes Pinto - until a maximum of 12 3 years, may be renewed. €426.000/year

■ The scholarships awarded under the **Research Program** are intended for teachers and researchers, both Portuguese and foreign, residing abroad, and who intend to undertake, in Portugal, specialized studies in the field of Portuguese language and culture, namely masters and doctorates in universities in Portugal.

Research Program - until a maximum of 12 months, may be renewed. €72.000/year

■ The scholarships awarded under the **Program Pessoa** are intended for holders of Chairs in Portuguese Studies and of Departments of Portuguese in universities or institutes of research abroad, for the execution of projects for training and research in the fields of Portuguese language and culture.

Program Pessoa – 3 months, may be renewed.€2.600/year

■ The scholarships awarded, under the **Program Vieira** are intended for graduates, both Portuguese and foreign, residing abroad and involved in projects of training and/or improvement in the fields of translation and conference interpretation.

Program Vieira – until 1 year, may be renewed. €13.500/year

5.4. What budget is available per funding opportunity?

Please, see text above.

5.5. Does Portugal support teaching posts/departments at universities or schools in the European Union content-wise?

For example, does Portugal organize refresher training or continuing education for teachers (in Portugal or abroad)?

Does it develop teaching methods or tools? Does Portugal offer courses for foreign university students in Portugal?

This Institute promotes the continuous training of teachers of Portuguese, offering face-to-face and e-learning training. The courses available focus on the areas of Portuguese language, culture and literature, in the field of didactics of Portuguese as a foreign language and heritage language and in language education. Some of these courses are offered in partnership with Portuguese universities. In-person training courses have been developed at in the institute's network and in Portugal. Every year, in Lisbon there is a meeting of Portuguese Teachers Teaching Abroad which, in 2017, was attended by 112 teachers.

This Institute prepares frameworks for language learning and teaching, exams for the students at schools and gives advice on teaching materials.

Portuguese universities offer Portuguese language courses for foreign students.

5.6. Does Portugal support teaching posts/departments at universities or schools in the European Union in other ways than those mentioned above? For example by providing books, teachers, or authors in residence?

Yes. This Institute sends school textbooks and other pedagogical resources.

5.7. Does Portugal send teachers (native speakers) to universities or schools in the European Union and if so, does it pay their salaries and expenses?

Portugal has chosen to establish a network of Lectureships and Chairs in foreign Universities with recognized scientific merit. The most part of the teachers are Portuguese native speakers. This Institute pays for the salaries and expenses of the teachers. In some cases the universities pay a part of their salaries.

5.8. Or does Portugal prefer teachers at these universities or schools to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Portugal support these teachers financially?

In the PALOP (African countries where Portuguese is the official language), as well as in East-Timor and some other countries in Africa and Latin-America this Institute support these teachers with training programmes.

5.9. Has Portugal made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Portuguese courses to be offered at university level or at schools? If so, what instruments does it have to make universities or schools offer Portuguese courses?

Usually, this Institute considers the Portuguese diaspora in European countries when discussing its network. Diplomatic instruments are used, as this Institute is a public institution under the tutelage of the Ministry of Foreign Affairs.

5.10. Does Portugal establish university chairs in other European Union countries?

Yes, in 7 countries (Germany, France, Italy, Poland, Romania, Spain and United Kingdom).

5.11. Which organisations in Portugal are responsible for promoting the Portuguese language abroad?

Camões, Instituto da Cooperação e da Língua, IP

Ministry of Education

Ministry of Higher Education and Science

Ministry of Culture

6. What budgets were set aside for the above mentioned support of (non)-university-level Portuguese instruction in the European Union and in the rest of the world?

Global budget: €28.068.364

This total budget is for teachers, lecturers, administration of the co-ordination services (coordinators and assistants), chairs and investigation.

7. What results have been achieved by promoting Portuguese language in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

One of the most successful measures is the integration of Portuguese teaching in the school curricula of as many countries as possible. In this process, we have some priorities:

- i) the countries with significant Portuguese communities - the countries of our diaspora;
- ii) the Latin American states, in order to fulfil one of the fundamental requirements of belonging to the Ibero-American Conference, and it is each country to offer the teaching of the other language other than the mother tongue (Lusophone countries, Spanish, and Hispanics speakers, Portuguese);
- iii) the countries with specific affinities with the CPLP universe, because they are associated observers and / or by geographical or cultural proximity - for example, those who already have a Portuguese-foreign language offer such as Senegal, Namibia or Uruguay;
- iv) the countries of the European Union;
- v) all the other countries to which historical ties bind us, from India or China to Malaysia or the Republic of Korea.

The integration of Portuguese language in national school curricula is still an issue that requires future work.

Thanks a lot for your support and the time you spent by filling in this questionnaire.

<p style="text-align: center;">/Coat of Arms of the Russian Federation/ THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE RUSSIAN FEDERATION THE FEDERAL AGENCY FOR THE COMMONWEALTH OF INDEPENDENT STATES AFFAIRS, COMPATRIOTS LIVING ABROAD AND INTERNATIONAL HUMANITARIAN COOPERATION (ROSSOTRUDNICHESTVO) 18/9 Vozdvizhenka street, Moscow, 125009 Tel. (495) 690-1245; Fax (495) 609-9210, 609-9242 e-mail: rossotr@rs-gov.ru</p> <p>Our Ref. No. 5/04/05602 dated November 1, 2018 To your ref. No. _____ dated _____</p>	<p style="text-align: center;">Bar code 1 5/04/05602-01.11.2018</p> <p style="text-align: center;">ATTN: Adviser on Culture and Education of the Embassy of the Kingdom of the Netherlands in the Russian Federation Ms. Janet Verreizer</p>
---	--

On the international survey

Dear Ms. Verreizer,

The Federal Agency for the Commonwealth of Independent States Affairs, Compatriots Living Abroad and International Humanitarian Cooperation (Rossotrudnichestvo) presents its compliments to you.

Thank you for the opportunity to participate in the international survey, the goal of which is to study the mechanisms of national languages support abroad. We are confident that this study will contribute to the development of the international humanitarian cooperation.

Please note that when completing the questionnaire (attached), the information published in the public domain by the relevant agencies of the countries wherein Rossotrudnichestvo has its offices, was taken into account. Currently, Rossotrudnichestvo is represented in 81 countries by 98 representative offices. Courses and centers for the Russian language study operate in 58 CIS and non-CIS countries on the basis of 66 representative offices of Rossotrudnichestvo abroad. Nearly 16,000 students take training annually.

We inform you that a number of federal authorities, public organizations and foundations, executive authorities of the constituent entities of the Russian Federation are engaged in the study and development of the language. Due to this, collection and compilation of information on the questions proposed in paragraphs 5, 6, 7, cannot be attributed to the exclusive competence of Rossotrudnichestvo.

At the same time, we are informing you that Rossotrudnichestvo does not provide direct financial support to foreign teachers, schools and universities. In the framework of solving tasks on supporting Russian language study and teaching in foreign countries, Rossotrudnichestvo carries out activities to improve the qualifications of foreign specialists in Russian philology and subject teachers of educational institutions teaching the Russian language and providing education in the Russian language. Every year nearly 6,000 people improve their skills through the Agency. Rossotrudnichestvo conducts complex activities aimed at the promotion and

popularization of the Russian language, supplies educational materials and literature to the Agency's representative offices for further transfer to educational organizations, implementing the programs of Russian language teaching and providing education in the Russian language.

We express our gratitude for the willingness of colleagues from the Dutch Language Union to share the results of their study, as expressed in the letter dated May 15, 2018, Ref. No. mos/osz - 007/18/.

Annex: mentioned above, on 5 pages.

Deputy Head

/signed/

P.A. Shevtsov

Tsyrendashieva N.B.

+7(445) 204 86 61, ext. 342

Survey A:

(the data are given in respect of the countries having representative offices of
Rossotrudnichestvo)

1. State of affairs in the field of teaching the Russian language and literature in the higher educational institutions of the European Union.

1.1. How many countries of the European Union offer courses on the Russian language and literature at the level of the higher school?

Russian language and literature courses at the higher school level are offered in all countries of the European Union except for the Grand Duchy of Luxembourg.

1.2. How many universities of the European Union offer courses on the Russian language and literature?

Russian language and literature courses are offered in more than 200 educational organizations.

1.3. How many universities in the European Union offer Master's programs in Russian?

Master's programs in Russian are offered in all universities indicated in paragraph 1.2.

1.4. How many students study Russian at universities of the European Union?

More than 25,000 people study Russian at universities of the European Union.

1.5. How many students have chosen master's programmes in Russian in the European Union?

1.6. How many Russian language teachers work in the universities of the European Union?

The information indicated in paragraphs 1.5, 1.6 is provided on separate requests to the relevant education authorities of the host countries and the universities.

2. State of affairs in the field of teaching Russian language and literature in higher educational institutions of the world.

2.1. How many countries of the world offer courses on the Russian language and literature at the higher school level?

Russian language and literature courses at the higher school level are offered in 54 countries of the world.

2.2. How many universities of the world offer courses on the Russian language and literature?

Russian language and literature courses are offered in more than 1600 universities of the world.

2.3. How many universities of the world offer Master's programs in Russian?

Master's programs in Russian are offered in 70 % of the universities indicated in paragraph 2.2.

2.4. How many students study Russian at universities of the world?

More than 730,000 students study Russian at universities around the world.

2.5. How many students in the world who have chosen Master's programs of the Russian language?

2.6. How many Russian language teachers work in the universities of the world?

The information indicated in paragraphs 2.5, 2.6 is provided on separate requests to the relevant education authorities of the host countries and the universities.

3. State of affairs in the field of teaching the Russian language and literature in secondary educational institutions of the European Union.

3.1. How many countries in the European Union (outside Russia) offer Russian language courses at the school level?

Russian language courses at the school level are offered in 14 countries of the European Union.

3.2. How many schools in the European Union (outside Russia) offer Russian language courses?

Russian language courses are offered in 1959 schools of the European Union.

3.3. How many students study Russian in the European Union (outside Russia)?

The Russian language in the European Union is studied by more than 270,000 students.

3.4. How many Russian language teachers work in schools of the European Union?

The information is provided on separate requests to the relevant education authorities of the host countries.

4. State of affairs in the field of teaching the Russian language and literature in secondary educational institutions of the world.

4.1. How many countries in the world (outside the European Union) offer Russian language courses at the school level?

Russian language courses at the school level are offered in 44 countries of the world.

4.2. How many schools in the world (outside Russia) offer Russian language courses?

Russian language courses are offered in more than 33,500 schools around the world.

4.3. How many secondary school students study Russian in the world (outside the European Union)?

More than 10,400,000 school students in the world study Russian.

4.4. How many Russian language teachers work in secondary schools around the world (outside the European Union)?

The information is provided on separate requests to the relevant education authorities of the host countries.

5. What kind of support does Russia provide in the study of the Russian language in universities and secondary schools, both in the European Union and in the world?

5.1. Does Russia provide financial support for work of teachers/faculties in universities and schools in the European Union?

5.2. If so, does Russia have a targeted grant program?

5.3. What funding does the program offer?

5.4. What is the budget for this program?

5.5. Does Russia provide information support for payment for work of teachers/faculties in universities or secondary schools in the European Union? For example, does Russia organize advanced training or retraining courses for teachers (in Russia or abroad)? Does it provide support in terms of teaching methodologies or tools? Does Russia offer courses for foreign students of Russian universities?

5.6. Does Russia provide any other support for the work of teachers/faculties in universities or secondary schools in the European Union? For example, providing books, teachers or seconded methodologists?

5.7. Does Russia send teachers (native speakers) to universities or secondary schools in the European Union? If so, does it pay their wages and expenses?

5.8. Or does Russia recommend using local teachers who obtained education in a respective country? If so, does Russia provide financial support to them?

5.9. Does Russia determine the range of countries (in the EU) in which it wants to organize Russian language courses at universities or secondary schools? If so, what tools are used to incent universities or secondary schools to offer Russian language courses?

5.10. Does Russia organize university departments in other countries of the European Union?

5.11. What organization in Russia is responsible for the expansion of the Russian language abroad?

6. What budget has been allocated to support university (and non-university) Russian language study in the European Union and other countries of the world?

6.1. What is the total budget allocated for the language study in non-EU countries for 2018?

6.2. What is the total budget allocated for the language study in EU countries for 2018?

6.3. Was the budget increased since 2010? What's the percentage?

**7. Which results have been achieved in the promotion of the Russian language in Europe?
What measures were successful and less efficient?**

Thank you for your support and time you have spent on filling in the form

1. Study 1: Study opportunities for the five languages at universities abroad

SWEDEN

Information provided by:

- Mrs. Monika Wirkkala, Swedish Institute (SI), monika.wirkkala@si.se,
tel. +46-8-453-7966
- the website of the SI: <http://www.si.se/English/Navigation/Swedish-language-studies-/>.

One of the main tasks of the Swedish Institute (SI) is to be a liaison and provide services that facilitate instruction in Swedish language and literature at universities and university colleges abroad.

Wisselkoers :

1 EUR = 9,82549 SEK

1 SEK = 0,101776 EUR

Question 1

What is the state of affair of university-level Swedish language and literature studies in Europe?

1a How many countries in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language and literature courses at university level?

22 (all countries, except for Cyprus, Malta, Luxembourg and Ireland)

1b How many universities in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language and literature courses?

138

1c How many universities in the European Union (outside of Sweden) offer a Masters programme in Swedish?

Right now, it would take too much time for me or my colleagues at SI to go through all the university reports and find out, so we will have to pass on this one. We are very understaffed at

the SI.

1d How many students study Swedish at university level in the European Union (outside of Sweden)?

44.652 (of which 34.237 in Finland, so 10.415 in the rest of the European Union)

1e How many students in the European Union follow a Masters programme (outside of Sweden)?

We don't have this information. Maybe the www.hsv.se has (I have checked, but no)

1f How many teachers teach Swedish at university level in the European Union?

33 with support of the SI and about 900 without support from SI, so a total of 933.

(There are approx 1,000 Swedish teachers at all universities in the world. So, when comparing with student figures – approx. 900 Swedish teachers in the EU, without support from SI.)

N.B. This number includes teachers of Swedish literature, culture etc. The numbers mentioned in document nr. 2 under 'lärare' and lektors (in total 437 for the EU) indicate only the teachers of language courses.

1g How many countries world-wide offer Swedish language and literature courses at university level?

39

(The greatest concentration of university-level Swedish instruction outside Scandinavia is found in Germany, the United States and Russia. Swedish is often included in degree programs in Germanic languages, Scandinavian studies or the equivalent. Instruction is largely provided by non-Swedes - website.)

1h How many universities world-wide offer Swedish language and literature courses?

216

1i How many universities world-wide offer a Masters programme in Swedish?

See answer to question 1c.

1j How many students study Swedish at university level world-wide?

50.588 (16.351 outside of Scandinavia; the Finnish number being 34.237)

1k How many students follow a Masters programme in Swedish world-wide?

See answer to question 1c.

1l How many teachers teach Swedish at university level world-wide?

1.000 (whereof 200 are of Swedish origin; 56 get some financial support from SI)

N.B. 609 teachers are teaching language courses, the others literature, culture etc. (see document nr. 2)

2) In what ways does Sweden support the teaching of Swedish at universities, both in other European countries and world-wide?

2a Does Sweden offer financial support for teaching posts/departments at universities in Europe?

Yes

2b If so, does Sweden have a grant programme for this purpose?

Yes

2c What kinds of funding does this programme offer?

- **Tax-free grants for teachers.** Presently 56 teachers receive a tax-free grant.
Budget : the amount of the grant depends on the local conditions in the countries but varies between 10.000 SEK (€1.020) and 130.000 SEK (€13.232) a year. On top there is an allowance for the rental of an apartment and a supplement of 15% for children under the age of 16.
These grants make up about half of the total budget of the SI, in 2009 5.2 million SEK (€529.273).
- **Grants for teaching materials**
Budget : a maximum of 5000 SEK (€509) per university per year
Total budget : 600.000 SEK per year world-wide (€61.066)

- **Guest lecturers** : Swedish politicians, authors etc. who give conferences on Swedish topics.
Budget : maximum of 12.000 SEK (€1.221) per lecturer
Total budget : 450,000 SEK = €45.364,53

- **Initiatives (projects) from side of the universities**, aiming at enhancing the visibility of Sweden and Swedish culture, developing new curricula, for exchanges and cooperation with other departments etc. This budget only exists since a few years and each year another region is chosen from which universities can propose projects. In 2008 it was North America, in 2009 Germany and in 2010 France, Italy and Spain. Regions are chosen by the number/quality of requests the Swedish Institute receives.
Budget : 75.000 SEK (€7.633) per project
Total budget : 400,000 SEK = €40.329,12

- **Scholarships to Sweden for teachers and students** : short term visits to Sweden, for a maximum of two months, meant for example for cooperation with a Swedish university, research, preparation for a dissertation etc.
Budget : max. 20.000 SEK (€2.035,52) per scholarship (10.000 SEK per month)
The total budget per year is 500.000 SEK (€50.888) of which about 70% for European students (but this is changing every year and the background of the student does not have any importance, only the quality of the proposal)
According to the lists with approved scholarships for 2009 and 2010, only 292.000 SEK (€29.719) has been spent in 2009 (60% for European students) and 225.500 SEK (€22.950) in 2010 (80% for European students).

2d What budget is available per funding opportunity?

See answers above

2e Does Sweden support teaching posts/departments at universities in Europe content-wise? For example, does Sweden organize refresher training or continuing education for teachers (in Sweden or abroad)? Does it develop teaching methods or tools? Does Sweden offer courses for foreign university students in Sweden?

- The Swedish Institute organizes yearly **conferences for teachers** of Swedish abroad; conference, room and board are paid for by the SI; participants have to pay their own fare to Sweden.
Budget : 250.000 SEK (€25.444) per year

- **Conferences for teachers outside of Sweden** (in collaboration with universities and Embassies). The conferences are each year organised in different countries, but in the US there is one every year.
Budget: 500.000 SEK (€50.888) per year
- it publishes "Svenska utifrån" – a **textbook in Swedish** as a foreign language (primarily intended for beginning students)
Budget: no costs involved. The textbook has been developed in the beginning of the '90s, when there was nothing yet for students of Swedish outside of Sweden. In the meanwhile there are many other methods available, so the book will not be renewed
- **Summer courses in Swedish.** Foreign students of Swedish at mediate or advanced university level – studying at a university abroad - can apply for scholarships for SI summer courses. Participants must have studied Swedish for at least one year or 100 hours or more at university level. The courses are attended by about 150 students for whom the course and full boarding is paid for. They have to pay the flight themselves.
Budget: 1.000.000 SEK per year (€101.776)
70% of the participants come from the EU.
- **Teachers' courses** in Sweden in the summer (2 weeks)
Budget: 250.000 SEK (€25.444) a year, for 25 teachers. About 50% comes from the EU.
- University-level **tutored web course in Swedish** for English, French, German and Dutch speaking beginners. The course gives basic spoken and written knowledge of the Swedish language, as well as an insight into Swedish culture and society.
Budget: no costs involved. The students pay €150, which is used to pay the salary of the teacher.

Background information on the web course : As a distinctively European project, "Lingua 2: Swedish" has involved six countries (Belgium, France, Germany, Great Britain, the Netherlands and Sweden) and a large number of project partners. It was started in October 2001 and was finished (after a 5-month project extension) March 1st 2004. In terms of products, the project produced two online course packages (a total of 6 modules), 2 CD-ROMs (pronunciation, films and songs), a teacher guide for the courses, and various information materials. There is a great deal of student-teacher interaction (through voice chat, email, exercises etc.), which is also reflected in the time required per student. But there is also quite a deal of student-student

interaction through assigned “cooperative tasks”. The project has given a high priority to spoken language and the results from the students are good.

In the Netherlands the course is organized by the Rijksuniversiteit Groningen. It is part of its regular programme in linguistic skills (taalvaardigheidsprogramma) and is worth 5 ECTS credits. In Flanders the course is offered by the university of Gent. Students receive an attest but no credits.

- Proficiency tests

SWEDEX - examinations in Swedish as a foreign language

Swedex is an international certificate in Swedish as a foreign language that can be taken in Sweden or abroad. Swedex relates to the Council of Europe level of attainment scale, in the same way as several other language exams in many European countries. It is available at two levels: A2 and B1. All language skills are tested, with an emphasis on communicative competence.

Test in Swedish for university students - TISUS

Tisus is intended to establish eligibility for Swedish-language university studies. It includes reading comprehension, oral presentation and written composition.

The test is held several times a year, both in Sweden and at a number of Swedish embassies/schools outside of Sweden.

Budget: 30.000 SEK (€3.053) (but not every year) for the training of the teachers who administer the tests.

2f Does Sweden support teaching posts/departments at universities in Europe in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence?

Yes, the Swedish Institute sends once a year a book package.

2g Does Sweden send teachers (native speakers) to universities in Europe and if so, does it pay their salaries and expenses?

Sweden sends teachers abroad, but the university and not the SI is their employer. Their salaries are paid for by the university. The initiative is taken by the university, which approaches the SI with a written request. The SI is selecting the candidates and proposes three teachers. For 56 teachers Sweden pays a tax-free grant (see 2c).

The criteria which the SI uses to decide whether it will offer a tax-free grant for a teacher are:

- 1) the payment from the university, combined with
- 2) the costs of living in the country
- 3) whether it is of interest to Sweden that Swedish is being taught
- 4) the number of students.

2h Or does Sweden prefer teachers at these universities to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Sweden support these teachers financially?

We don't prefer either of them. Local teachers are needed to build national/local capacity, and to develop/build the department, to take on research etc. The Swedish native lecturers don't stay forever ... Yes, some of them (10 or 12) we do support: in Latvia, Lithuania, Georgia, Moldova, Russia, Belarus and Ukraine. They receive 30.000 SEK (€3.053) a year to make their teaching job more attractive. Often the salaries in these countries are so low that the teachers have one or two other jobs beside that pay better. The supplement is meant to avoid they leave the university for better paid jobs.

The local teachers have usually once been students at the very same department/university. They have the opportunity from time to time to take part in further education during summer in Sweden (for free), arranged by SI. The conferences are also such opportunities.

Total budget: ca. 11 x SEK 30.000 = 330.000 SEK (€33.586)

2i Has Sweden made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Swedish courses to be offered at university level? If so, what instruments does it have to make universities offer Swedish courses?

No specific choices have been made. The priority for the EU is just a general one, not specific. So we just support EU-countries in general.

Outside of the EU, the SI is taking steps right now to start Swedish teaching in India, with the aim to enhance foreign student recruitment to Sweden.

2j Does Sweden establish university chairs in other European Union countries?

No

2k Which organisations in Sweden are responsible for promoting the Swedish language abroad?

With regard to the teaching at academic level only the Swedish Institute (Riksföreningen Sverigekontakt, www.sverigekontakt.se – on school level, within adult education etc.)

3) What budgets were set aside for the above mentioned support of university-level

Swedish instruction in Europe and in the rest of the world in 2010, 2009, and 2008? (Total budgets and budgets subdivided per activity)

2008: approx. 11 million SEK = €1.108.454,37 → in the EU: 6,185 million SEK = €629.506.

2009: 10,878 million SEK = €1.096.160,60 → in the EU: 6,635 million SEK = €675.284

2010: 10,5 million SEK = €1.068.648

3a Total budget outside of Europe in 2010

Too early to tell. We'll see this outcome in January 2011. Our budget is free, and not set for or restricted to certain regions/countries. We are free to use the money where it is most needed, and this might change a bit from one year to another; still the costs per country are pretty much the same.

3d Total budget for Europe 2010

Too early to tell. We'll see this outcome in January 2011. Our budget is free, and not set for/restricted to certain regions/countries. We are free to use the money where it is most needed, and this might change from one year to the next. The figures from 2009 are pretty representative.

We don't have a special budget for Europe. Our budget is for the world, the 39 countries.

3h Europe 2009 subdivided by activity:

Sorry, can't take the time to go into detail on this.

3i Europe 2008 subdivided by activity :

See above

4) What results have been achieved by promoting Swedish language and literature studies at universities in Europe?

Which measures have been successful and which have been less successful?

Results achieved: That there are skilled/well educated people with the knowledge of Sweden and its language and culture. This makes Sweden "bigger" in the world. These people build bridges between our countries and (indirectly, by taking an interest in Sweden) promote Swedish business life in whatever position they might hold in their future careers.

Promoting Sw. Language and literature among a broad number of students from all disciplines, not just humanities, also helps promoting educational and research cooperation between Sweden and other countries. It attracts students and researchers to Sweden.

Always appreciated are: to have a Swedish native speaking lecturer, student summer courses, grants for students and teachers to come to Sweden (the short-term scholarships have been

started just a year ago, they are very popular). Books, periodicals – teaching materials etc. – as well as information on Sweden and recent developments in Sweden.

A measure which is under discussion right now within the SI, is the tax-free grant. Some people think it should be abolished for teachers in Western Europe and only be used for countries where universities have very few resources. France, for example, is considered as a problematic case. While it is a well off Western European country, it receives tax-free grants for 7 teachers. On the other hand, if the number of lecturers are reduced, Swedish teaching will be stopped at half (or more) of the universities in France.

Survey Language Policies in Europe
Questionnaire 2018

Auteur
Sweden

Datum
23-3-2018

Aantal pagina's
1 van 4

contact: Annelies de Jonghe * info@linguamobile.de * +49-7631-172500 * Karlijn Waterman * kwaterman@taalunie.org

Questionnaire 2018: Sweden

Information provided by Mrs. Monika Wirkkala, Swedish Institute (SI), monika.wirkkala@si.se, tel. +46-8-453-7966, +46 73 684 2095; <https://svenskaspraket.si.se/>. One of the main tasks of the Swedish Institute (SI) is to be a liaison and provide services that facilitate instruction in Swedish language and literature at universities and university colleges abroad.

Currency 18.03.2018
1 EUR = 10,0700 SEK
1 SEK = 0,0993 EUR

*** **

The survey consists of three parts A,B,C and you will be involved in survey A only.

Survey A: *The state of affair of policies concerning language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by Germany, Hungary, Poland, Portugal and Sweden. This survey was already conducted in 2010 and your institution kindly provided feedback. To help you to relate the new questions to the previous survey the question numbers of the survey 2010 are shown in brackets as references e.g. (2010 question number: 1a-1f)

Survey B: *The state of affair of policies concerning Dutch language teaching worldwide and in the European Union.* This questionnaire will be answered by the Taalunie, the intergovernmental organisation in which the Netherlands, Flanders (Belgium) and Suriname combine their strengths to support the Dutch language at home and around the world in order to keep the language as dynamic and vigorous as today.

Survey C: *The state of affair of foreign language teaching in the Netherlands and Belgium (Dutch speaking part Flanders).* This questionnaire will be answered by the Europees Platform, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Netherlands), het Vlaams departement voor Onderwijs en Vorming (Belgium, Flanders).

*** **

taal:
unie

Monika Wirkkala 23.3.2018 16:21

Kommentar [1]: Not yet available in English

Monika Wirkkala 23.3.2018 16:18

Gelöscht: <http://www.si.se/English/Navigation/Swedish-language-studies/>

Survey A

1. What is the state of affair of university-level Swedish language and literature studies in the European Union? (2010 question number: 1a-1f)

- 1.1. How many countries in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language and literature courses at university level? **23**
- 1.2. How many universities in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language and literature courses? About **150**
- 1.3. How many universities in the European Union (outside of Sweden) offer a Master's program in Swedish? About **60**
- 1.4. How many students study Swedish at university level in the European Union (outside of Sweden)? About **15,000**
- 1.5. How many students in the European Union follow a Masters program (outside of Sweden)? **We lack the information**
- 1.6. How many lecturers teach Swedish at university level in the European Union? About **600**

2. What is the state of affair of university-level Swedish language and literature studies worldwide? (2010 question number: 1g-1l)

- 2.1. How many countries worldwide offer Swedish language and literature courses at university level? **38**
- 2.2. How many universities worldwide offer Swedish language and literature courses? **229**
- 2.3. How many universities worldwide offer a Master's program in Swedish? About **50**
- 2.4. How many students study Swedish at university level worldwide? About **40,000**
- 2.5. How many students follow a Masters program in Swedish worldwide? **We lack the information**
- 2.6. How many lecturers teach Swedish at university level worldwide? About **700**

3. What is the state of affair of school-level Swedish language in the European Union? (new question)

- 3.1. How many countries in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language at schools? About 4-5; Finland, Estonia, Latvia (Riga), Germany, and possibly Poland; there used to be one in Hungary ... **We lack "official" information** on this.
- 3.2. How many schools in the European Union (outside of Sweden) offer Swedish language? Hard to say; in Finland there are many; about 2 in Estonia, 1-2 in Latvia, a couple in Germany. **We lack the information**
- 3.3. How many scholars learn Swedish in the European Union (outside of Sweden)? **We lack the information**
- 3.4. How many teachers teach Swedish at school in the European Union? **We lack the information**

4. What is the state of affair of school-level Swedish language worldwide? (new question)

- 4.1. How many countries worldwide (outside of the European Union) offer Swedish language at schools? 2-3 (Ukraine, Russia? and China)
- 4.2. How many schools worldwide (outside of the European Union) offer Swedish language? About 3-5? **We lack the information**

4.3. How many scholars worldwide (outside of the European Union) learn Swedish? **We lack the information**

4.4. How many teachers worldwide (outside of the European Union) teach Swedish? **We lack the information**

5. In what ways does Sweden support the teaching of Swedish at universities and schools, both in the European Union and worldwide? (2010 question number: 2a – 2k) **The Swedish Institute (SI) does not support the teaching of Swedish at schools. This is done by <http://www.sverigekontakt.se/wp/about-the-royal-society-for-swedish-culture-abroad/>**

5.1. Does Sweden offer financial support **for teaching posts/departments** at universities ~~and schools~~ in the European Union? **Yes, except for Scandinavia and Germany where the teacher's salaries are good**

5.2. If so, does Sweden have a grant programme for this purpose? **Yes, a personal stipend/grant for guest teachers of Swedish at universities**

5.3. What kinds of funding does this programme offer? **From 3,000 to 20,000 euro/year as a personal grant/scholarship**

5.4. What budget is available per funding opportunity? **For the funding of 30-40 teachers SI has a total budget of 500,000 euro/year**

5.5. Does Sweden support teaching posts/departments at universities ~~or schools~~ in the European Union content-wise? For example, does Sweden organize refresher training or continuing education for teachers (in Sweden or abroad)? **Yes, courses and conferences for university level teachers each year.** Does it develop teaching methods or tools? **Yes, the web course learningswedish.se** Does Sweden offer courses for foreign university students in Sweden? **Yes, summer courses for foreign students of Swedish language**

5.6. Does Sweden support teaching posts/departments at universities ~~or schools~~ in the European Union in other ways than those mentioned above? For example, by providing books, teachers, or authors in residence? **Yes, by providing books, literature and teaching material, and guest lecturers**

5.7. Does Sweden send teachers (native speakers) to universities ~~or schools~~ in the European Union and if so, does it pay their salaries and expenses? **Yes, as mentioned above SI pays such teachers (at universities) a yearly scholarship**

5.8. Or does Sweden prefer teachers at these universities ~~or schools~~ to be local teachers who have been educated in their home countries? If so, does Sweden support these teachers financially? **We need local teachers as well! Only a few local teachers have scholarships from SI. Out of the 700 teachers only 30-40 university teachers have scholarships from SI, out of which 30 are native speakers and the rest local teachers with small scholarships from SI.**

5.9. Has Sweden made specific choices with respect to countries (in the EU) where it wishes Swedish courses to be offered at university level ~~or at schools~~? **No, we act only on shown interest from the universities** If so, what instruments does it have to make universities or schools offer Swedish courses? **We don't have such instruments.**

5.10. Does Sweden establish university chairs in other European Union countries? **No.**

5.11. Which organisations in Sweden are responsible for promoting the Swedish language abroad? **The Swedish Institute has the overall responsibility for the support of Swedish language and culture studies abroad. Our main task is the university level. Then there is also <http://www.sverigekontakt.se/wp/about-the-royal-society-for-swedish-culture-abroad/> with which we collaborate; they work mainly with the support of adult education and schools for non-Swedish citizens, when it comes to Swedish language instruction.**

6. What budgets were set aside for the above mentioned support of (non)-university-level Swedish instruction in the European Union and in the rest of the world?

6.1. Total budget outside of the European Union in 2018. 85,000 euro per year is allocated from the SI budget for The Royal Society for Swedish Culture Abroad, which manages the support of Swedish language at non-university-level. However, the budget is not divided into EU or non-EU.

6.2. Total budget for European Union 2018 N/A

6.3. Did the budget increase since 2010? How many percent? No, it's about the same each year (might have been 80,000 SEK in 2010, and now 85,000 SEK/year).

7. What results have been achieved by promoting Swedish language in Europe? Which measures have been successful and which have been less successful?

Results: That we have a lot of students (the majority), mainly non-linguists but majoring in many other fields, interested in Sweden and wanting to study, live and work in Sweden. Their interest mostly started off with a Swedish language course.

A "broad"/wide support for universities offering Swedish language courses, and their teachers, has given good results.

The total budget (for EU and non-EU together) is about 1-1.1 million euro per year, whereof 500,000 euro is for scholarships supporting native speaking teachers (sent) abroad (since salaries are low). The rest of the budget finances summer courses for students and teachers, as well as teachers' conferences, guest lecturers, short-term stays in Sweden for curricula development or for thesis work – and teaching materials/literature.

Thanks a lot for your support and the time you spent by filling in this questionnaire.

Telefoon

+ 31 (0)70 – 346 95 48

E-mail

info@taalunie.org

Bezoekadres

Paleisstraat 9

2514 JA Den Haag

Nederland